

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

Statistická analýza příjmů a vydání domácností ČR

Vladimíra Kaplanová

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vladimíra Kaplanová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Statistická analýza příjmů a vydání domácností ČR

Název anglicky

Statistical analysis of incomes and expenditure of CR households

---

Cíle práce

Cílem práce je provedení analýz vývoje a změn ve vydáních domácností. Analýza se bude týkat velikosti a struktury jednotlivých výdajových položek v členění dle jednotlivých typů domácností, konkrétně domácností důchodců a zaměstnanců, a to za období let 2006 – 2016.

Metodika

K zjištění ukazatelů charakterizujících příjmy a vydání domácností ČR budou využity údaje získané z Českého statistického úřadu, uvedené ve statistice rodinných účtů. Pro zjištění stavu a vývoje vybraných ukazatelů budou použity zejména metody analýzy časových řad. Následně pro analýzy týkající se rozdílů dle zvolených třídicích hledisek budou pro vybrané ukazatele užity některé z metod explorační analýzy a induktivní statistiky.

Doporučený rozsah práce

30 – 50 stran

Klíčová slova

domácnosti, příjmy, vydání, časové řady, statistika rodinných účtů

Doporučené zdroje informací

HINDLS, R. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.

JÍLEK, Jaroslav a Jiřina MORAVOVÁ. *Ekonomické a sociální indikátory: od statistik k poznatkům*. Praha: Futura, 2007. ISBN 978-80-86844-29-9.

KÁBA, B. – SVATOŠOVÁ, L. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-359-9.

PRÁŠILOVÁ, M. – SVATOŠOVÁ, L. – KÁBA, B. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA STATISTIKY. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat : učební texty*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2004. ISBN 80-213-1189-4.

SMRČKA, Luboš. *Rodinný rozpočet a společnost spotřeby: (staronový pohled na osobní finance a bohatství)*. Praha: Professional Publishing, 2008. ISBN 978-80-86946-78-8.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE, – BÁRTA, V. – BÁRTOVÁ, H. *Homo spotřebitel*. V Praze: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1822-0.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2019

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 08. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Statistická analýza příjmů a vydání domácností ČR“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 22.3.2020

Poděkování

Velice ráda bych touto cestou poděkovala prof. Ing. Libuše Svatošové, CSc., za ochotu, pomoc a odborné rady, které mi byly velkým přínosem při tvorbě a zpracování této práce.

Statistická analýza příjmů a vydání domácností ČR

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vývojem příjmů a výdajů ve vybraných typech českých domácností v letech 2006–2016. V teoretické části jsou na základě odborné literatury vysvětleny základní pojmy, které souvisejí se spotřebou domácností, dále je přiblížena metodika výběru zpravodajských domácností a zjišťování dat Českým statistickým úřadem. Praktická část je zaměřena na srovnání vybraných vydání členěných podle klasifikace individuální spotřeby dle účelu, které jsou dostupné ve Statistice rodinných účtů. Konkrétní hodnoty jsou zobrazeny pomocí grafů na základě časové řady, a dále porovnávají rozdíly a popisují změny, ke kterým došlo během sledovaného období u domácností zaměstnanců a domácností důchodců. Závěrem práce je shrnutí vlastní analýzy a její zhodnocení.

Klíčová slova: příjmy, vydání, spotřeba domácností, časové řady, statistika rodinných účtů, klasifikace CZ-COICOP

Statistical analysis of incomes and expenditure of CR households

Abstract

The bachelor thesis deals with the development of incomes and expenditures in selected types of Czech households in 2006-2016. The theoretical part are explained the basic terms based on specialized literature related to household consumption, as well as the methods for selection of the reporting households and data collection by the Czech Statistical Office. The practical part is focused on the comparison of selected expenditures divided according to the Classification of Individual Consumption by Purpose, which is available in the Household budget surveys. The specific values are shown in graphs based on time series, which further compare differences and describe changes that occurred during monitoring period in households of employees and households of pensioners. The conclusion of the thesis is a summary of analysis and its evaluation.

Keywords: incomes, expenditure, household consumption, time series, household budget surveys, classification CZ-COICOP

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika.....	11
2.1	Cíl práce	11
2.2	Metodika	11
2.2.1	Časové řady.....	11
2.2.2	Elementární charakteristiky časových řad	11
2.2.3	Popis trendové složky	12
2.2.4	Volba vhodného modelu trendu.....	13
3	Teoretická východiska.....	14
3.1	Charakteristika domácností.....	14
3.2	Domácnosti v ekonomice.....	14
3.3	Příjmy.....	15
3.4	Výdaje	16
3.5	Spotřeba.....	16
3.5.1	Spotřební funkce	16
3.5.2	Model mezičasové volby	18
3.5.3	Hypotéza životního cyklu	18
3.5.4	Hypotéza permanentního důchodu	18
3.6	Statistika rodinných účtů.....	19
3.6.1	Výběr zpravodajských domácností.....	20
3.6.2	Metodika do roku 2016.....	20
3.6.3	Metodika od roku 2017.....	21
3.6.4	Životní podmínky	22
3.6.5	Klasifikace CZ-COICOP	22
4	Vlastní práce.....	25
4.1	Čisté peněžní příjmy domácností.....	25
4.2	Čisté peněžní vydání domácností.....	26
4.3	Charakteristika spotřebních vydání.....	29
4.3.1	Potraviny a nealkoholické nápoje	29
4.3.2	Alkoholické nápoje a tabák.....	30
4.3.3	Odívání a obuv.....	32
4.3.4	Bydlení.....	33
4.3.5	Bytové vybavení a opravy domácností.....	35
4.3.6	Zdravotnictví.....	36

4.3.7	Doprava.....	37
4.3.8	Pošty a telekomunikace	38
4.3.9	Rekreace a kultura	39
4.3.10	Vzdělávání	40
4.3.11	Stravování a ubytování	41
4.3.12	Ostatní zboží a služby	43
5	Závěr	45
6	Seznam použitých zdrojů	47
6.1	Literatura	47
6.2	Internetové zdroje.....	47
7	Přílohy.....	49

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Makroekonomický koloběh	15
Obrázek 2:	Spotřební a úsporová funkce	17
Obrázek 3:	Konstrukce číselného kódu	23

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Přehled 12 oddílů spotřebního koše.....	24
Tabulka 2:	Spotřební vydání v Kč u domácností zaměstnanců a důchodců.....	27
Tabulka 3:	Struktura vydání v procentech u domácností zaměstnanců a důchodců	28

Seznam grafů

Graf 1:	Čisté peněžní příjmy domácností v období 2006-2016.....	25
Graf 2:	Čistá peněžní vydání domácností v období 2006-2015.....	26
Graf 3:	Vydání za potraviny a nealkoholické nápoje v období 2006 – 2016.....	29
Graf 4:	Struktura vydání za potraviny a nápoje v období 2006 – 2016 (v %)	30
Graf 5:	Vydání za alkoholické nápoje a tabák v období 2006 – 2016	31
Graf 6:	Vydání za odívání a obuv v období 2006 – 2016	32
Graf 7:	Struktura vydání za bydlení v období 2006 – 2016 (v %).....	33
Graf 8:	Vydání za bydlení v období 2006 – 2016.....	34
Graf 9:	Vydání za bytové vybavení a opravy domácností v období 2006 – 2016.....	35
Graf 10:	Vydání za zdravotnictví v období 2006 – 2016.....	36
Graf 11:	Vydání za dopravu v období 2006 – 2016.....	37
Graf 12:	Vydání za pošty a telekomunikace v období 2006 – 2016.....	38
Graf 13:	Vydání za rekreaci a kulturu v období 2006 – 2016.....	40
Graf 14:	Vydání za vzdělávání v období 2006 – 2016	41
Graf 15:	Vydání za stravování a ubytování v období 2006 – 2016	42
Graf 16:	Vydání za ostatní zboží a služby v období 2006 – 2016	43

1 Úvod

Příjmy a výdaje jsou každodenní součástí našich životů a téměř každá domácnost musí řešit jejich výši, jelikož na základě nich mohou domácnosti a její členové běžně fungovat a pokrývat své základní potřeby. Rodina je považována za základní ekonomickou jednotkou, i když nemá pevně daný rozpočet a někdy je její chování neekonomické či finančně nesprávné. Je důležité znát velikost příjmů, udávají nám směr pro následné výdaje a korigují výši naší spotřeby, jelikož domácnosti nejsou schopni hospodařit se záporným rozpočtem po delší dobu. Údaje o příjmech a výdajích vykazují současný ekonomický stav, společenské postavení nebo životní styl. Lze z nich také upozorovat určité chování domácností, jejich potřeby a preference, ale i dostupnost a finanční stránku jednotlivých položek spotřebního koše. Bez těchto základních potřeb by nefungoval základní koloběh a ekonomika státu by se mohla zborstit. Výdaje na potraviny, stravování, oblečení nebo volný čas ovlivňuje obchodníky, u kterých si zboží či služby koupíme, a ti zase působí na podniky, které jim tyto produkty dodávají a produkce podniků ovlivňuje hospodářství daného státu.

Spotřeba českých domácností v posledních letech velmi rychle roste, což je ovlivněno především příznivým ekonomickým vývojem a nízkou mírou nezaměstnanosti. A tak lidé rádi pořizují hmotné statky jako jsou například motorová vozidla, domácí spotřebiče, elektronika či oblečení. Nadále pokračuje silný růst cen nemovitostí, na které je reagováno zvýšenou poptávkou po hypotečních úvěrech spojenou se snahou domácností o zvýšení příjmů. Přesto je vidět snaha koupit nemovitost, dokud je ještě relativně cenově dostupná. Chování spotřebitelů je velmi různorodé a je ovlivněno nejen finanční situací rodiny, ale také věkovou kategorií, sociálním postavením či tradicemi a zvyky. Velikost a složení spotřeby také závisí na výši disponibilního důchodu, postavení osoby v čele domácnosti nebo počtu dětí. Dvě velké sociální skupiny, které tvoří domácnosti zaměstnanců a důchodců vydají své finanční prostředky na odlišné typy výrobků a služeb. Domácnosti, kde jsou zaměstnané osoby vydají více financí například na oblečení, kulturu a volný čas, zatímco domácnost důchodců má nižší příjem a pokryje především základní potřeby jako je bydlení a potraviny.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je provedení analýzy vývoje a změn ve vydáních českých domácností. Analýza se bude týkat zejména změn ve velikosti a struktuře jednotlivých výdajových položek členěných podle klasifikace individuální spotřeby dle účelu. Především půjde o srovnání objemu a zjištění případných rozdílů či vývojových trendů u domácností důchodců a domácností zaměstnanců, a to za období let 2006 – 2016.

2.2 Metodika

V teoretické části budou na základě odborné literatury vysvětleny a popsány pojmy související se spotřebou domácností, tedy charakteristika příjmů, spotřební funkce a její teoretický dopad na domácnosti, popis metodiky výběru zpravodajských domácností podle Českého statistického úřadu a členění jednotlivých výdajových položek dle klasifikace individuální spotřeby podle účelu (CZ-COICOP). V praktické části budou k zjištění ukazatelů charakterizujících příjmy a vydání využity údaje získané z Českého statistického úřadu, které jsou uvedené ve statistice rodinných účtů. Pro zjištění stavu a vývoje těchto ukazatelů budou použity zejména metody časové řady. Vlastní analýza se bude zabývat porovnáním rozdílů hodnot ve vybraných vydání podle účelu u domácností důchodců a zaměstnanců v období 2006 – 2016 a snaží předpovědět na základě predikce vývoj v následujících letech 2017 a 2018.

2.2.1 Časové řady

Časová řada se vymezuje jako posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování dat, která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času ve směru minulost – přítomnost. Analýzou a popřípadě i prognózou časových řad se pak rozumí soubor metod, které slouží k deskripci těchto řad a případně k předpovědi jejich budoucího chování. (Hindls, 2007, s. 246)

2.2.2 Elementární charakteristiky časových řad

K analýze vývoje časové řady je potřeba získat rychlý přehled o charakteristice procesu, který tato řada reprezentuje. Mezi metody se obvykle řadí vizuální analýza chování

ukazatele za využití grafů spolu se stanovením elementárních statistických charakteristik. Díky grafickému záznamu lze rozpoznat např. dlouhodobou tendenci v průběhu řady či některé periodicky se opakující vývojové změny apod. (Hindls, 2007, s. 252)

Pro popis vývoje časových řad, tzv. zkoumání rychlosti změn hodnot sledovaného ukazatele v závislosti na čase se užívají různé statistické charakteristiky. Mezi nejběžnější patří absolutní charakteristiky, které poskytují absolutní porovnání jednotlivých členů časové řady. Nejvíce jsou používané první diference neboli absolutní přírůstky. Hodnoty řady se označí jako $y_t, t = 1, 2, \dots, n$, je možno určit první absolutní diference jako rozdíly sousedních pozorování řady, $dy_t = y_t - y_{t-1}, t = 2, 3, \dots, n$. (Svatošová, 2004, s. 144)

Rozdílem dvou sousedních absolutních přírůstků jsou dosaženy druhé absolutní diference: $d^{(2)}y_t = dy_t - dy_{t-1} = y_t - 2y_{t-1} + y_{t-2}, t = 3, \dots, n$, kterých je celkem $n-2$. Druhé absolutní diference vystihují absolutní zrychlení, popřípadě zpomalení vývoje v časové řadě a stanovuje, o kolik byl následující přírůstek větší či menší než předcházející. (Svatošová, 2004, s. 145)

Kromě absolutních charakteristik se obvykle využívají také relativní charakteristiky růstu, popřípadě poklesu, které jsou bezrozměrnými veličinami. Jedná se například o koeficienty růstu: $k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, t = 2, 3, \dots, n$, které popisují relativní rychlost změn hodnot v časové řadě. Jestliže je koeficient růstu vyjádřený v procentech, jedná se o tempo růstu. (Svatošová, 2004, s. 145)

2.2.3 Popis trendové složky

Při analýze časových řad se vychází z předpokladu, že uvažovaná řada zahrnuje tři složky: trend, periodickou složku a náhodnou složku. (Svatošová, 2004, s. 147)

Trend charakterizuje hlavní tendenci dlouhodobého vývoje hodnot analyzovaného ukazatele v čase. Může být rostoucí, klesající nebo konstantní, kdy hodnoty ukazatele mohou kolísat kolem určité, v podstatě neměnné úrovně. (Hindls, 2007, s. 254)

Analytické vyrovnání časových řad spočívá ve vystižení trendu pomocí určité funkce času o známém analytickém tvaru. Mezi klasické modely trendu, které jsou v praxi uplatněny řadíme tyto vyrovnávací křivky:

- lineární $T_t = a + bt$
- kvadratická $T_t = a + bt + ct^2$
- logaritmická $T_t = a + \log t$
- exponenciální $T_t = a b^t$

- mocninná $T_t = a t^b$

kde a, b, c jsou neznámé parametry a $t = 1, 2, \dots, n$ je časová proměnná. Tyto funkce jsou řazeny mezi jednoduché z hlediska průběhu a odhadu parametrů. (Svatošová, 2004, s. 150)

Lineární trend je často používaným typem trendové funkce. Má značný význam, lze jej aplikovat například při orientačním určení základního směru vývoje analyzované časové řady a také jako vhodná aproximace jiných trendových funkcí. (Hindls, 2007, s. 257)

2.2.4 Volba vhodného modelu trendu

Jednou z možností výběru vhodného typu trendové funkce jsou věcně ekonomická kritéria, při kterých lze v některých případech orientačně posoudit, zda se jedná o funkci rostoucí nebo klesající. Druhou možností je analýza grafu časové řady, ale riziko může nastat v subjektivitě, kdy různí lidé dojdou k odlišným závěrům. (Hindls, 2007, s. 286)

Proto je vhodné provádět výběr funkce převážně empiricky. Strukturální parametry jsou odhadnuté na základě metody nejmenších čtverců, kde součet čtverců odchylek jednotlivých hodnot časové řady od trendu musí být minimální: $\sum_{t=1}^n (y^t - y'_t)^2 = \min$, kde $y_t, t = 1, \dots, n$ jsou pozorované hodnoty časové řady, $y', t = 1, \dots, n$ jsou očekávané hodnoty sledované veličiny. (Svatošová, 2004, s. 151)

Proces odhadu strukturálních parametrů se dotýká i parametrů tzv. stochastické struktury modelu, označované také mírou shody. Tyto parametry popisují stupeň souladu modelu se zjištěnými empirickými údaji. Ukazatelem sloužícím k analytickému popisu stupně shody modelu je index determinace, který je vyjádřený: $I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2}$, kde $\bar{y}$ je aritmetický průměr empirických hodnot časové řady $y_1, \dots, y_n$. Index determinace se pohybuje v rozmezí $0 \leq I^2 \leq 1$. Čím víc je hodnota I^2 blíže k jedné, tím lépe popisuje zkoumaný jev. Za nejvhodnější trendovou funkci je pokládána ta, která vede k maximální hodnotě indexu determinace. Takto zvolená funkce nejlépe ztvárňuje vývoj jevu v minulosti a obdobně bude vyjadřovat jevy v budoucnu. (Svatošová, 2004, s. 152-153)

Často používaným kritériem je index korelace, známý z korelační analýzy a vyjádřený jako odmocnina indexu determinace: $I = \sqrt{I^2}$. Hodnoty jsou v intervalu $< 0; 1 >$ a nejvhodnější trendovou funkcí je ta, která se blíží jedné. Může se stát, že při volbě trendové funkce je vybrán pomocí indexu determinace či korelace složitější model, proto bývá v praxi preferován jednodušší model, který jde lépe interpretovat. (Hindls, 2007, s. 287)

3 Teoretická východiska

3.1 Charakteristika domácností

Domácnost je základní jednotkou, kde dochází ke společnému hospodaření. Probíhají zde procesy kumulace a následné přerozdělování individuálních příjmů či vzájemné rozhodování o spotřebě. (Bárta, 2012, s. 52)

Podle Českého statistického úřadu je hospodařící domácnost vymezena jako soubor osob, které spolu bydlí, a které se dohromady podílejí na úhradě základních výdajů jako jsou potraviny, bydlení a provoz domácnosti. Jádrem těchto domácností je především rodina, ale může se jednat i o jednotlivce. (ČSÚ 2019, Metodika do 2016)

Důležitou součástí domácností je jejich rozpočet. Přestože se rodina někdy chová naprosto neekonomicky či finančně nevyrovnaně pořád je základní ekonomickou jednotkou. A rodinný rozpočet zůstává základní kategorií, která dokáže popsat chování a finanční situaci rodiny. (Smrčka, 2008, s. 17)

Rovina domácností představuje část národního hospodářství, která spojuje všechny jednotky, jejichž funkcí je spotřeba. Jsou to vlastníci výrobních faktorů: práce, půdy a kapitálu, které firmy využívají při produkci statků a poskytování služeb. Z využití těchto faktorů plynou domácnostem z firem důchody (mzdy, renty, zisky, dividendy, nájemné). Ale také transferové platby od vlády ve formě sociálních dávek, příspěvků a podpor. Svě důchody pak použijí k úhradě daní, na spotřební výdaje nebo k vytváření osobních úspor. (Brčák, 2014, s. 11)

3.2 Domácnosti v ekonomice

Ekonomika je systém, kterého se zúčastňují všechny ekonomické subjekty: domácnosti, firmy, vláda a zahraničí. K porozumění základních vazeb mezi subjekty nám slouží tzv. Makroekonomický koloběh, který je zobrazen na obr. č. 1. Mezi subjekty probíhají reálné toky, kterými jsou toky zboží, služeb, výrobních faktorů a také peněžní toky, které představují důchody a platby. (Pavelka, 2007, s. 9)

V horní části obr. č. 1 se nachází trh výrobních faktorů, kam přichází domácnosti se svou nabídkou práce, půdy a kapitálu. Poptávku tvoří firmy, které si výrobní faktory pronajímají a vytváří dle nich svou produkci. Domácnosti za poskytnutí získají od firem odměny ve formě mzdy za výrobní faktor, renty za půdu a úrok za kapitál.

V spodní části oběhu je trh statků a služeb, na který vstupují domácnosti jako poptávající, kde za odměny poptávají statky a služby. Naopak nabízející jsou firmy, které z pronajmutých faktorů vytvořily produkci.

Zahraničí je subjekt, který tvoří poptávku ve formě exportu, ale i nabídku ve formě importu. Naopak vláda je jen stranou poptávající. Příjmy vláda dostává z daní od domácností a firem. Část těchto prostředků použije na nákup statků a služeb a zbytek vrátí domácnostem v podobě transferů nebo firmám ve formě dotací. (Pavelka, 2007, s. 10)

Obrázek 1: Makroekonomický koloběh

Zdroj: Pavelka, 2007, s. 10

3.3 Příjmy

Příjem vyjadřuje tok mezd, úrokových plateb, dividend a ostatních hodnotných věcí, nabíhajících během období jednoho roku. Součtem veškerých příjmů je národní příjem, kde mají největší podíl mzdy, platy a ostatní příjmy za práci. Zbytek tvoří příjmy z majetku: renty, čistý úrok, zisky společností a příjmy vlastníků (především malých firem). Vláda část vybírá v podobě daní a část z toho vrátí ve formě transferů. (Samuelson, 2007, s. 226)

Osobní příjem je roven součtu tržního příjmu a transferových plateb. Část tržního příjmů představují mzdy, platy, příjmy z majetku a složkou vládních transferů jsou především sociální dávky – důchody a příspěvky na děti. (Samuelson, 2007, s. 227)

Domácnosti jako ekonomické a spotřební jednotky skládají příjmy ze čtyř částí:

- Pracovní příjmy jednotlivých ekonomicky aktivních členů
- Sociální příjmy (důchody, příspěvky na děti a ostatní sociální příjmy)
- Příjmy z finančních operací (úroky dividendy, výhry, dědictví)
- Naturální spotřeba – označována jako substitut komerčních výdajů za zboží a služby, obsahující produkty ze zemědělství a zahrádkářství, práce v domácnosti či sousedská výpomoc. (Bárta, 2012, s. 52)

3.4 Výdaje

Výdaje domácností rozdělujeme na:

- Výdaje domácností na spotřebu
  - statky krátkodobé spotřeby (potraviny, oblečení)
  - statky dlouhodobé spotřeby (auta, televizory)
  - služby (vzdělání, dopravu)
- Výdaje na investice
  - Fixní investice na nákup domů a bytů, ostatní dlouhodobé statky patří do výdajů na spotřebu.
  - Investice do zásob jsou změny zásob finálních statků, které jsou určeny k prodeji a zásoby materiálu, který slouží dále ve výrobě. (Pavelka, 2007, s. 19)

Největší část výdajů tvoří bydlení, potraviny, motorová vozidla a zdravotní péče. Ze statistik vyplývá, že chudší rodiny utratí velkou část důchodu za položky nutné pro živobytí jako potraviny a bydlení. S vyšším důchodem výdaje na tyto položky rostou, ale existuje určitá hranice dodatečných výdajů, které lidé utratí s růstem svých důchodů. Tím podíl výdajů na potraviny vzhledem k celkovým výdajům klesá. (Samuelson, 2007, s. 446-447)

3.5 Spotřeba

3.5.1 Spotřební funkce

Spotřeba představuje v České republice největší složku hrubého domácího produktu, dosahuje více než 50 % jeho úrovně.

Keynesiánské pojetí vychází ze vztahu, že úroveň spotřebních výdajů domácností (C), závisí na výši disponibilního důchodu (Y_D). Spotřební funkce je tedy vyjádřena vztahem:

$$C = C_a + c Y_D$$

Tyto výdaje mají dvě složky: autonomní spotřebu (C_a), která nezávisí na velikosti disponibilním důchodu. I při nulovém důchodu musí domácnosti nakupovat například základní potraviny a platit nájem. Jsou financovány z předešlých úspor, podpor nebo z úvěru. (Brčák, 2014, s. 34)

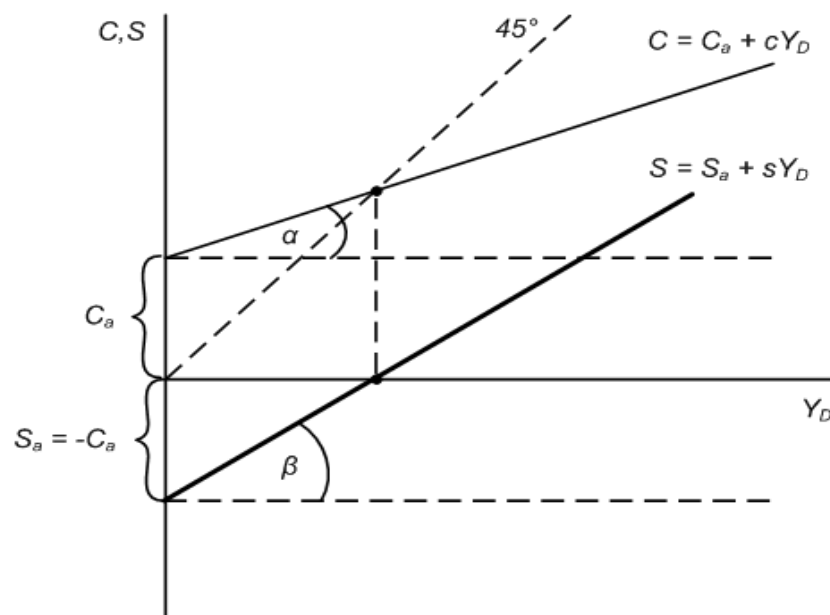
Druhou složkou je indukovaná spotřeba ($c Y_D$), závislá na disponibilním důchodu. S rostoucím důchodem Y_D se zvýší indukovaná spotřeba, a tím i spotřeba celková. Veličina c se označuje jako mezní sklon ke spotřebě. Je konstantní a udává, o kolik se změní spotřeba, jestliže se důchod změní o jednotku. Velikost mezního sklonu ke spotřebě je od nuly do jedné, kladný koeficient znamená, že vzroste-li důchod, roste i spotřeba. (Brčák, 2014, s. 35)

Keynesiánská úsporová funkce vyjadřuje, že disponibilní důchod mohou domácnosti využít na svou spotřebu nebo část uspořit. Úspory (S) jsou tak nespotřebovanou částí disponibilního důchodu. Funkce úspor je vyjadřujeme rovnicí:

$$S = S_a + s Y_D$$

Rovnice se skládá z autonomních úspor (S_a), které jsou nezávislé na disponibilním důchodu a indukovaných úspor ($s Y_D$), které naopak na disponibilním důchodu závisí. Veličina (s) je mezní sklon k úsporám a je stejně jako c konstantní. I když se změní důchod, mezní sklon k úsporám bude stejný, jelikož se změní i úspory S , a tak poměr bude zachován. (Brčák, 2014, s. 36-37)

Obrázek 2: Spotřební a úsporová funkce

Zdroj: Brčák, 2014, s. 42

Průsečík linie 45° a spotřební funkce odpovídá výši rovnovážného důchodu Y_0 . Výše autonomních úspor značí zápornou hodnotu autonomní spotřeby, jelikož úsporová funkce nevychází z nuly. Jestliže je disponibilní důchod nižší než rovnovážný Y_0 , je třeba pokrýt spotřebu z úspor. Když bude naopak disponibilní důchod vyšší než rovnovážný, úspory se začnou vytvářet. (Brčák, 2014, s. 42)

3.5.2 Model mezičasové volby

Model vysvětluje rozhodování člověka mezi přítomnou a budoucí spotřebou. Autorem je americký ekonom Irving Fischer, který sepsal základy v roce 1930 ve své knize Teorie úroku. Spotřebitel rozděluje život na dvě období: aktivní věk a stáří. V aktivním věku více vydělává, spoří na stáří z obavy, aby se jeho spotřeba v důchodu nesnížila a mohl ji případně dofinancovat z úspor. (Brčák, 2014, s. 38)

3.5.3 Hypotéza životního cyklu

Tento model uvažuje přítomný, ale i očekávaný budoucí důchod. Snažíme se o rovnoměrnou spotřebu, kterou neměníme (nesnižujeme ji ve stáří). Za autory této hypotézy jsou pokládány Franco Modigliani, Richard Brumberg a Albert Ando, kteří v 50. letech 20. století reagovali na keynesiánskou teorii spotřeby.

Základním východiskem je, že spotřebitel umí odhadnout svůj důchod pro budoucí život a také svou spotřebu. Předpokládá se, že mladý člověk spotřebuje víc, než kolik si vydělává, tedy náklady převyšují příjmy. Na začátku si musí půjčovat, než se jeho roční příjem bude rovnat výši výdajů na spotřebu. V další fázi života, kdy důchod přesáhne jeho spotřebu, vytváří úspory, z kterých splácí dluhy a šetří na stáří. V důchodu pak hradí výdaje z nahromaděného bohatství. (Brčák, 2014, s. 38-39)

3.5.4 Hypotéza permanentního důchodu

Základy této teorie položil v roce 1957 americký ekonom Milton Friedman, který tvrdil, že důchod má dvě složky, permanentní (Y_P) a přechodnou (Y_T). Jen člověk umí odlišit, kterou složku důchodu pokládá za permanentní a podle toho mění spotřebu.

Za permanentní důchod označujeme ten, který dlouhodobě očekáváme, závisí na bohatství spotřebitele a jeho očekávaných pracovních možnostech. Na dočasné změny důchodu svou spotřebou nereagujeme nebo jen nepatrně. Přechodný nárůst důchodu proto uspoříme

jako pro případ budoucí ztráty. Spotřeba závisí jen na změně permanentního důchodu, nikoliv běžného. (Brčák, 2014, s. 40)

3.6 Statistika rodinných účtů

Hlouběji strukturované údaje o spotřebě domácností poskytuje statistika rodinných účtů, jejíž cílem je sledování hospodaření soukromých domácností, zachycení všech peněžních a naturálních příjmů i výdajů. (Jílek, 2007, s. 103)

Statistika rodinných účtů (SRÚ) představuje jeden z nejvýznamnějších informačních zdrojů sociálních informací o vývoji a struktuře konečné soukromé spotřeby. Sleduje hospodaření soukromých domácností a poskytuje údaje o výši výdajů a struktuře spotřeby. Tyto údaje jsou poskytovány pravidelně a průběžně vybraným souborem (Hes, 2013, s. 201)

SRÚ je využita jako podklad pro sociální a ekonomický výzkum, pro mezinárodní srovnání, tak pro interní použití Českého statistického úřadu, kde slouží pro vytvoření spotřebního koše, ale i jako pomocný zdroj k sestavení účtu za sektor domácností ve statistice národních účtů. (ČSÚ 2019, Metodika do 2016)

Příjmy sleduje statistika rodinných účtů měsíčně v členění na:

- Příjmy z hlavního zaměstnání v nezemědělských oborech
- Příjmy z pracovní činnosti v zemědělství
- Příjmy z vlastního soukromého podnikání
- Ostatní příjmy (rovněž ve výše uvedeném členění)
- Příjmy z nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení (důchody, nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, peněžitá pomoc v mateřství, přídavky na děti a ostatní dávky z nemocenského pojištění, podpora v nezaměstnanosti, dávky sociální potřeby až do výše životního minima, státní dávky sociální péče, příspěvek na nájemné)
- Jiné peněžní příjmy (prodej zemědělských výrobků, pojistné náhrady, podpory od neziskových organizací, peněžité dary, příjmy z prodeje a pronájmu movitých a nemovitých věcí, alimenty, stipendia, zděděné finanční částky, stravné za služební cesty, odměny za pracovní výročí, výhry, odměny za dárcovství, atd.)
- Vybrané úspory, výpůjčky
- Výnosy z cenných papírů

- Naturální příjmy (Hes, 2013, s. 203)

Vydání sleduje statistika rodinných účtů měsíčně v členění na:

- Vydání za potraviny, nápoje a společné stravování
- Vydání za nepotravinářské zboží včetně tabáku a tabákových výrobků
- Vydání za nájemné a komunální služby, dopravu a spoje, opravy a zakázkové práce, osobní služby, vzdělávání, kulturní a sportovní služby, rekreaci, léčebnou péči a dětská zařízení a ostatní služby, zejména za provoz automobilů a finanční služby
- Daně, poplatky notářské, správní, soudní, místní a celní, pokuty a penále, pojištění osobní a věcná, příspěvky organizacím, sázky, losy a hry, dary příbuzným a ostatní platby jako dědické vyrovnání, alimenty, dobročinné dary apod.
- Vklady, půjčky, úvěry, obligace, akcie, připojištění
- Jiná vydání jako jsou koupě nemovitostí, hospodářské a pěstitelské potřeby, vydání na domácí zvířata, ztráta peněz apod. (Hes, 2013, s. 203)

3.6.1 Výběr zpravodajských domácností

Šetření SRÚ se uskutečňuje pravidelně již od roku 1957. Do roku 2016 byl výběr domácností prováděn kvótním výběrem, avšak od roku 2015 byla vypracovávána reforma šetření SRÚ a v roce 2017 byla převedena do praxe. Hlavní příčinou byl přechod od kvótního výběru na náhodný. A mezi další důvody patřilo snížení zátěže dotázaných domácností či finanční úspory. (ČSÚ 2019, Metodika od 2017)

Náhodný výběr se v praxi řadí mezi nepoužívanější. Jde o výběr, kde každá jednotka má stejnou pravděpodobnost výběru. Nejdříve se celý soubor rozdělí na tzv. výběrové jednotky, které jsou většinou shodné s elementárními. Vlastní výběr jednotek se realizuje tak, aby o vybrání či nevybrání každé jednotky rozhodla již jen náhoda. (Kába, 2012, s. 11)

3.6.2 Metodika do roku 2016

Zpravodajské domácnosti byly vybírány záměrným kvótním výběrem. Kvóta vymezila počet, který musí být ve zpravodajském souboru domácností zaměstnanců s nízkým vzděláním, s 1 dítětem, čistým měsíčním příjmem na osobu od 8 001 Kč do 11 000 Kč nebo žijícím v rodinném domě v obci s obyvateli v rozmezí 10 000 – 49 999.

Dotazované domácnosti setrvávají v souboru po dobu jednoho roku, jestliže nenastane podstatná změna v jejich charakteristice. (ČSÚ 2019, Metodika do 2016)

Soubor obsahuje 3 000 zpravodajských domácností a je tvořen tak, aby jeho složení odpovídalo struktuře domácností v České republice. K určení kvót sloužily výsledky mikrocenzu (výběrové šetření realizované náhodným výběrem, jehož záměrem je získání údajů o úrovni a struktuře příjmů a základní sociálně demografický popis domácností) a SLDB (výběrový znak velikosti obce a druhu domu). Příjmové složení domácností se každým rokem upravuje podle vývoje příjmů zjištěného v průřezových statistikách. Od roku 2006 soubor reprezentují všechny domácnosti, například zatím nepozorované domácnosti nezaměstnaných, důchodců s ekonomicky aktivními členy, ale i kde se aktivní člen nevyskytuje. (ČSÚ 2019, Metodika do 2016)

Základní výběrové znaky:

- Ekonomická aktivita hlavy domácnosti (v úplné rodině v čele vždy muž, v neúplné především rodič a v nerodinné člen s nejvyšším příjmem).
- Velikost obce a druh domu, kde bydlí.
- Důchod na 1 člena a počet členů (u jednočlenných rodin pohlaví osoby) pro domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů.
- Čistý peněžní příjem na 1 člena domácnosti a počet vyživovaných dětí pro domácnosti zaměstnanců a domácnosti samostatně výdělečně činných. (ČSÚ 2019, Metodika do 2016)

Od roku 2011 už není součástí výběru tzv. doplňkový soubor, který obsahoval 400 domácností a byl vytvořen kvůli zabezpečení údajů za rodiny s dětmi s minimálními příjmy. Následkem zrušení doplňkového souboru bylo, že nemá dostatečné zastoupení pro údaje za rodiny s dětmi a s minimálními příjmy. Proto se od tohoto roku výsledky za tyto rodiny nepublikují. (ČSÚ 2019, Metodika do 2016)

3.6.3 Metodika od roku 2017

Zkušební šetření nového modelu SRÚ se odehrálo v roce 2016 a zahrnovalo podmínky náhodného výběru. Vybrána byla možnost spojení šetření SRÚ a šetření Životní podmínky, vzhledem k časové i finanční úspoře. Dotazované domácnosti se nevolí podle výběrových znaků, ale jsou osloveny jenom ty, které spadají do náhodného výběru Životní podmínky.

Poté se mohou šetření zúčastnit i v dalším roce, ale v jiném referenčním období, což je 2krát 4 týdny. (ČSÚ 2019, Metodika od 2017)

Respondenti nezapisují do deníků veškeré své výdaje, jenom ty, za které neodevzdají účtenky. Předání kopií účtenek ulehčilo domácnosti práci, jelikož je už nemusí přepisovat do deníku. Evidují se peněžní příjmy a výdaje například bydlení, dopravu, vzdělání, ale i potraviny ze své výroby.

Průzkum SRÚ je prováděn krátkým rozhovorem s dotazy vztahující se na složení domácnosti, údaje o domě, bytě, zařízení a hospodaření domácnosti či na finanční příjmy. Úvodní interview je prováděno způsobem CAPI, kde jsou odpovědi zaznamenány do elektronického dotazníku v notebooku. Nebo metodou PAPI, kde je použitý papírový dotazník, který se poté přepíše do elektronické podoby. Pracovníci ČSÚ pak zařadí položky z účtenek a deníků do programu dle klasifikace COICOP. (ČSÚ 2019, Metodika od 2017)

Za účast v šetření dostanou zpravodajské domácnosti finanční částku, která je proplacena podle dohody o provedení práce sjednané s Českým statistickým úřadem. Odměna po zdanění činí 2 040 Kč za dva důkladně vyplněné a odevzdané dotazníky. (ČSÚ 2019, Statistika rodinných účtů)

3.6.4 Životní podmínky

Výběrové šetření EU-SILC (European Union – Statistics on Income and Living Conditions) se uskutečňuje ve všech státech Evropské unie. V ČR je realizováno od roku 2005 Českým statistickým úřadem.

Cílem je získání reprezentativních údajů o příjmovém rozdělení podle druhu domácností, kvalitě a finanční náročnosti bydlení, zařízenosti domácnosti, a také o pracovních, hmotných a zdravotních předpokladech dospělých osob. Tyto informace jsou určeny k výpočtu ukazatelů peněžní a materiální chudoby nebo k srovnání ekonomické a sociální situace v jednotlivých zemích. (ČSÚ 2019, Životní podmínky)

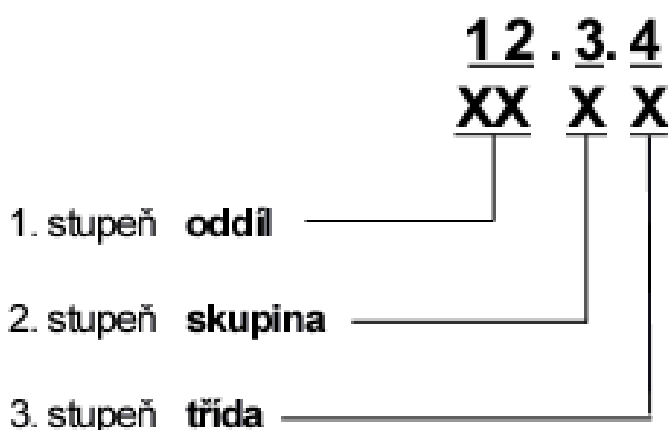
3.6.5 Klasifikace CZ-COICOP

Klasifikace individuální spotřeby podle účelu CZ-COICOP byla vytvořena na základě mezinárodního standardu COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose), značka CZ vyjadřuje národní verzi standardu. Slouží k mezinárodnímu porovnání a je platná pro veškerá statistická zjišťování podle zákona č. 99/1998 Sb. Klasifikace je navržena tak, aby odrážela rozdíly důchodové pružnosti. Příkladem je domácnost s nízkými příjmy, která

vydá většinu rozpočtu na potraviny, bydlení či oblečení. Naopak bohatší utratí více za vzdělání, dopravu a dovolené. (ČSÚ 2014, Metodická část CZ-COICOP)

Klasifikace CZ-COICOP je uplatňována v soustavě národních účtů, statistice rodinných účtů, indexu spotřebitelských cen či mezinárodním porovnání hrubého domácího produktu. Především se používá k identifikaci a roztřídění výdajů individuální spotřeby tří institucionálních sektorů: domácnosti, vládní instituce a neziskové organizace, které slouží domácnostem. Je třístupeňová, první stupeň (oddíl) je značen dvoumístným číselným kódem. Dále druhý a třetí stupeň (skupina a třída) postupují dekadicky po jednom místě v detailnějším členění. Čtyřmístný kód pak určuje konkrétní druh spotřeby domácnosti, například 05.3.3 Opravy domácích přístrojů a spotřebičů. (Jílek, 2007, s. 76)

Obrázek 3: Konstrukce číselného kódu

Zdroj: ČSÚ, Metodická část CZ-COICOP

Celkem je klasifikace tvořena 14 oddíly, 58 skupinami a 157 třídami. V prvních 12 oddílech jsou všechny výdaje domácností vymezené jako individuálním (vydávané ve prospěch jednotlivce nebo domácnosti) a 13. oddíl vymezuje výdaje Sektoru neziskových institucí sloužící domácnostem (NISD). Výdaje vládních institucí na individuální spotřebu zahrnuje 14. oddíl, jedná se o především o zdraví, vzdělávání, sociální péči, rekreace, kulturu a sport. Konkrétní třídy klasifikace CZ-COICOP se rozdělují na služby (S) a zboží podle jeho trvanlivosti na netrvanlivé (NT), středně trvanlivé (ST) nebo trvanlivé (T). Rozdíl v trvanlivosti výrobků si zakládá na tom, jestliže je lze užít jednou nebo vícekrát, například déle než jeden rok, potom jeho kupní cena stoupá. Týká se to automobilů, ledniček, počítačů

či televizí. Naopak u zboží středně trvanlivého je životnost kratší a cena nižší. (ČSÚ 2014, Metodická část CZ-COICOP)

Během umístování výdajů do oddílů najdeme zboží a služby, které lze zařadit do více oddílů. Proto existuje základní pravidlo, že výdaj přiřadíme tam, kde je účel převládající a velmi důležitý. Například motorka nebo jízdní kolo se kupují pro dopravu nebo rekreaci, proto jsou zařazeny do Dopravy, jelikož je to jejich běžná činnost. Dalším příkladem víceúčelové položky může být jídlo konzumované mimo domov, které se uvádí pod Stravováním a ubytováním, a ne pod Potravinami a nealkoholickými nápoji.

Tabulka 1: Přehled 12 oddílů spotřebního koše

Oddíl	Účel
01	Potraviny a nealkoholické nápoje
02	Alkoholické nápoje, tabák a narkotika
03	Odívání a obuv
04	Bydlení, voda, energie, paliva
05	Bytové vybavení zařízení domácnosti; opravy
06	Zdraví
07	Doprava
08	Pošty a telekomunikace
09	Rekreace a kultura
10	Vzdělávání
11	Stravování a ubytování
12	Ostatní zboží a služby

Zdroj: ČSÚ, Metodická část CZ-COICOP

Dále najdeme i sporné položky, kam patří zboží a služby pro smíšené účely, například koupě turistického zájezdu obsahující ubytování, dopravu a stravování. Jelikož tyto výdaje pokrývají více než dva účely jsou posuzovány případ od případu se záměrem co nejlépe konkretizovat účel. (ČSÚ 2014, Metodická část CZ-COICOP)

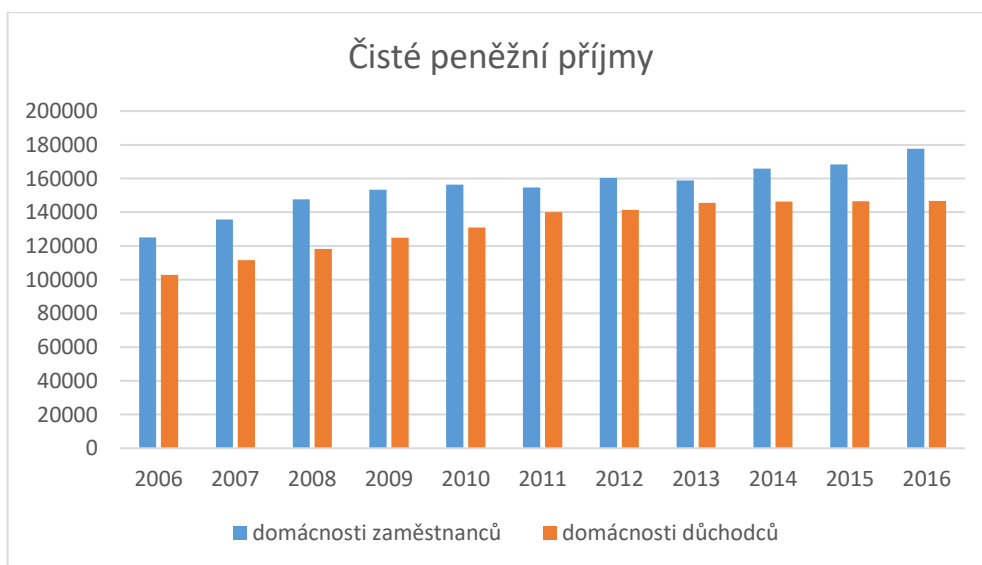
4 Vlastní práce

Ze sledovaných dvou skupin jsou za domácnosti zaměstnanců brány domácnosti s osobou v čele v pracovním nebo služebním poměru, která pracuje na základě pracovní smlouvy nebo dle dohody o pracovní činnosti či o provedení práce. Domácnosti důchodců bez ekonomicky aktivních členů jsou domácnosti s osobou v čele, která dostává jakýkoliv druh důchodu kromě sirotčího. Nepracuje tedy vůbec nebo její pracovní činnost má omezený rozsah, (tzv. příjmy z pracovní činnosti nepřekročí za rok 55 200 Kč); podmínka omezené ekonomické aktivity platí i pro ostatní členy domácností. (ČSÚ 2016, Metodické vysvětlivky)

4.1 Čisté peněžní příjmy domácností

Čisté peněžní příjmy jsou získány z hrubých příjmů odečtením odvodů na zdravotní a sociální pojištění a daně z příjmů, a nezahrnují se do nich úspory ani přijaté půjčky či úvěry.

Graf 1: Čisté peněžní příjmy domácností v období 2006-2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

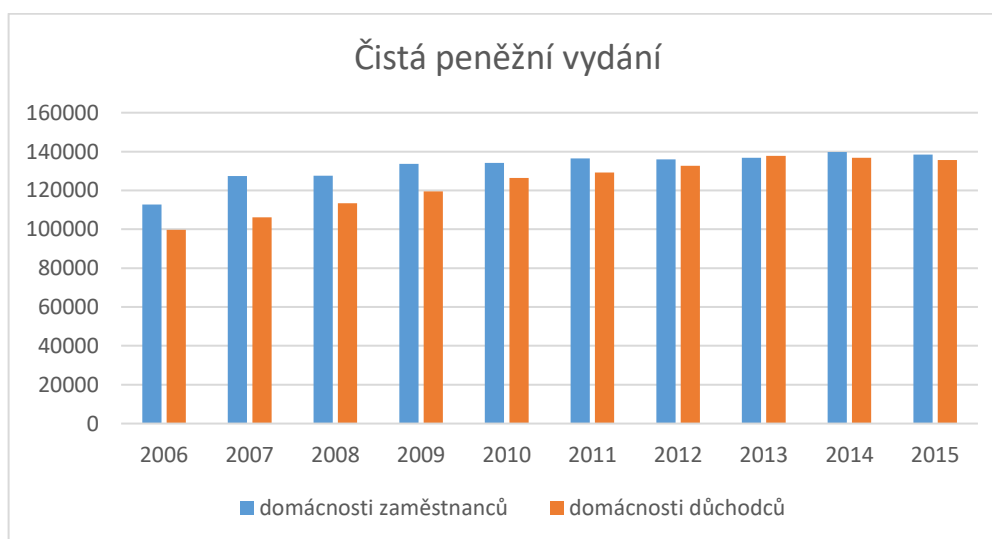
Celkové čisté peněžní příjmy domácností za období 2006 až 2016 činily 1 704 428 Kč u domácností zaměstnanců a hlavní část jejich příjmů utváří příjmy ze závislé činnosti. Naproti tomu u domácností důchodců dosahovaly čisté peněžní příjmy 1 454 778 Kč a většinu představuje část sociálních příjmů. Mezi další složky patří příjmy z podnikání, a naopak nejmenší podíl mají ostatní příjmy, zahrnující kapitálový majetek ve formě úroků

z vkladů, výnosy z dluhopisů, dividendy z akcií, podíly na zisku společností s.r.o. a kom. spol. U obou sledovaných skupin mají čisté peněžní příjmy stále rostoucí tendenci. Během let 2006 až 2016 vzrostly čisté peněžní příjmy u domácností zaměstnanců z 125 107 Kč na 177 714 Kč, posledně meziročně stouply téměř o 10 000 Kč, u domácností důchodců se zvýšily z 102 853 Kč na 146 742 Kč. Trend meziročních přírůstků je u těchto skupin nepatrně odlišný: u domácností důchodců je v prvních sedmi letech rovnoměrný růst a až v posledních čtyřech letech je vidět stagnace, u domácností zaměstnanců nastala stagnace už v polovině sledovaného období, růst příjmů byl na počátku a konci období.

4.2 Čisté peněžní vydání domácností

Čistá peněžních vydání se dělí na dvě skupiny. Do první skupiny patří spotřební vydání, které je zjištěno pomocí klasifikace CZ-COICOP a pro sledování výdajů domácností je určeno prvních 12 oddílů. Druhou část tvoří vydání neklasifikovaná jako spotřební, které zahrnují pořízení a rekonstrukci domu a bytu nebo vydání jinde neuvedená, například výdaje spojené s péčí o užitkovou zahradu či užitková zvířata. V roce 2016 kvůli redukci vzorku již nebyla publikována vydání neklasifikovaná jako spotřební, stejně tak i celková hrubá a čistá peněžní vydání. K dispozici jsou však údaje spotřebního vydání podle účelu, které jsou zobrazeny v tabulce č. 2. Čistá peněžní vydání jsou hrubá vydání snižená o zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmu. Za období 2006–2015 celkem vynaložily domácnosti zaměstnanců 1 323 008 Kč a důchodci 1 237 015 Kč.

Graf 2: Čistá peněžní vydání domácností v období 2006-2015

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Podíl výdajů na příjmech je vyšší u domácností důchodců, kdy měl nejvyšší hodnotu 96,90 % za rok 2006, poté v dalších letech meziročně klesal až na hodnotu 92,55 % v roce 2016. Naopak u domácností zaměstnanců má podíl na příjmech v prvních letech stoupající tendenci, avšak od roku 2011 poklesl během pěti let o 6 % (z 88,18 % na 82,23 %).

Tabulka 2: Spotřební vydání v Kč u domácností zaměstnanců a důchodců

Spotřební vydání v Kč	domácnosti zaměstnanců										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Potraviny a nealkoholické nápoje	18571	20022	21641	21404	21475	21524	22586	23216	23633	23640	23854
Alkoholické nápoje, tabák	2755	2910	3071	3181	3129	3178	3191	3195	3367	3470	3572
Odívání a obuv	5816	6090	6435	6503	6528	6371	6298	6506	6742	6904	7444
Bydlení	18840	19523	21267	23233	23522	24340	24122	24846	24115	23567	24175
Bytové vybavení, opravy	7120	7762	8065	8076	7629	7697	7025	6957	7292	7659	8059
Zdravotnictví	1721	2081	2596	2685	2595	2707	2695	2640	2763	2708	2912
Doprava	12536	13655	14570	14220	14123	14596	15090	15419	14756	15132	16108
Pošty a telekomunikace	4735	5032	5419	5483	5515	5364	5459	5344	5272	5260	5310
Rekreace a kultura	10577	11566	12452	12471	12213	12020	11566	11565	12082	12036	12768
Vzdělávání	614	702	824	850	907	920	981	850	895	899	916
Stravování a ubytování	5729	6192	6666	6853	6862	6931	7290	7268	7594	7975	8573
Ostatní zboží a služby	11172	12353	13098	14071	14230	14323	14477	15222	15912	15756	16468
Spotřební vydání v Kč	domácnosti důchodců										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Potraviny a nealkoholické nápoje	23946	24596	26769	26105	26606	27157	28279	29854	29976	29318	29244
Alkoholické nápoje, tabák	2641	2822	2746	3126	3249	3810	3757	3811	3886	3929	3757
Odívání a obuv	3132	3428	3291	3315	3297	3588	3260	3519	3809	3962	3836
Bydlení	25841	26069	27780	31145	32815	34568	35202	35404	34761	34034	34063
Bytové vybavení, opravy	6376	6856	6734	7265	7103	6643	6760	6490	6539	7336	7526
Zdravotnictví	3086	3549	4790	4754	5246	5423	5675	5386	5027	4993	4565
Doprava	5140	5230	6037	6968	7889	7385	7228	8516	8745	7757	8459
Pošty a telekomunikace	4019	4147	4347	4367	4652	4927	4642	4839	4755	4660	4562
Rekreace a kultura	7194	8542	9308	9644	10883	10781	9934	9854	10532	10441	10553
Vzdělávání	21	24	28	24	46	72	269	130	134	100	34
Stravování a ubytování	2177	2578	2757	3107	2917	3373	3342	3558	3881	3949	4209
Ostatní zboží a služby	6903	7564	7992	8607	9642	10522	10323	11350	11805	12285	11191

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z tabulky č. 2 lze pozorovat, že největší objem výdajů připadá v domácnostech zaměstnanců na bydlení, dále na potraviny a nealkoholické nápoje. Velký růst zaznamenaly výdaje na ostatní zboží a služby, které na třetí místě výdajů od roku 2014 předčily výdaje na dopravu. Domácnosti důchodců vynaloží nejvíce výdajů: 1. na bydlení, 2. na potraviny a nealkoholické nápoje, 3. výdaje na rekreaci a kulturu, které v roce 2012 vystřídaly ostatní zboží a služby.

Tabulka 3: Struktura vydání v procentech u domácností zaměstnanců a důchodců

Spotřební vydání v %	domácnosti zaměstnanců										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Potraviny a nealkoholické nápoje	18,5	18,6	18,6	18	18,1	17,9	18,7	18,9	19,0	18,9	18,3
Alkoholické nápoje, tabák	2,8	2,7	2,6	2,7	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,8	2,7
Odívání a obuv	5,8	5,6	5,5	5,5	5,5	5,3	5,2	5,3	5,4	5,5	5,7
Bydlení	18,8	18,1	18,3	19,5	19,8	20,3	20	20,2	19,4	18,9	18,6
Bytové vybavení, opravy	7,1	7	6,9	6,8	6,4	6,4	5,8	5,7	5,9	6,1	6,2
Zdravotnictví	1,7	1,9	2,2	2,3	2,2	2,3	2,2	2,1	2,2	2,2	2,2
Doprava	12,5	12,7	12,5	12	11,9	12,2	12,5	12,5	11,9	12,1	12,4
Pošty a telekomunikace	4,7	4,7	4,7	4,6	4,6	4,5	4,5	4,3	4,2	4,2	4,1
Rekreace a kultura	10,6	10,7	10,7	10,5	10,3	10,0	9,6	9,4	9,7	9,6	9,8
Vzdělávání	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7
Stravování a ubytování	5,7	5,7	5,7	5,8	5,8	5,8	6,0	5,9	6,1	6,4	6,6
Ostatní zboží a služby	11,2	11,4	11,3	11,8	12	11,9	12,0	12,4	12,8	12,6	12,7
Spotřební vydání v %	domácnosti důchodců										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Potraviny a nealkoholické nápoje	26,5	25,8	26,1	24,1	23,3	23	23,8	24,3	24,2	23,9	24
Alkoholické nápoje, tabák	2,9	3	2,7	2,9	2,8	3,2	3,2	3,1	3,1	3,2	3,1
Odívání a obuv	3,5	3,6	3,2	3,1	2,9	3	2,7	2,9	3,1	3,2	3,1
Bydlení	28,6	27,3	27,1	28,7	28,7	29,2	29,7	28,9	28,1	27,7	27,9
Bytové vybavení, opravy	7	7,2	6,6	6,7	6,2	5,6	5,7	5,3	5,3	6,0	6,2
Zdravotnictví	3,4	3,7	4,7	4,4	4,6	4,6	4,8	4,4	4,1	4,1	3,7
Doprava	5,7	5,5	5,9	6,4	6,9	6,2	6,1	6,9	7,1	6,3	6,9
Pošty a telekomunikace	4,4	4,3	4,2	4	4,1	4,2	3,9	3,9	3,8	3,8	3,7
Rekreace a kultura	8	9	9,1	8,9	9,5	9,1	8,4	8,0	8,5	8,5	8,6
Vzdělávání	0	0	0	0	0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	-
Stravování a ubytování	2,4	2,7	2,7	2,9	2,6	2,9	2,8	2,9	3,1	3,2	3,4
Ostatní zboží a služby	7,6	7,9	7,8	7,9	8,4	8,9	8,7	9,2	9,5	10,0	9,2

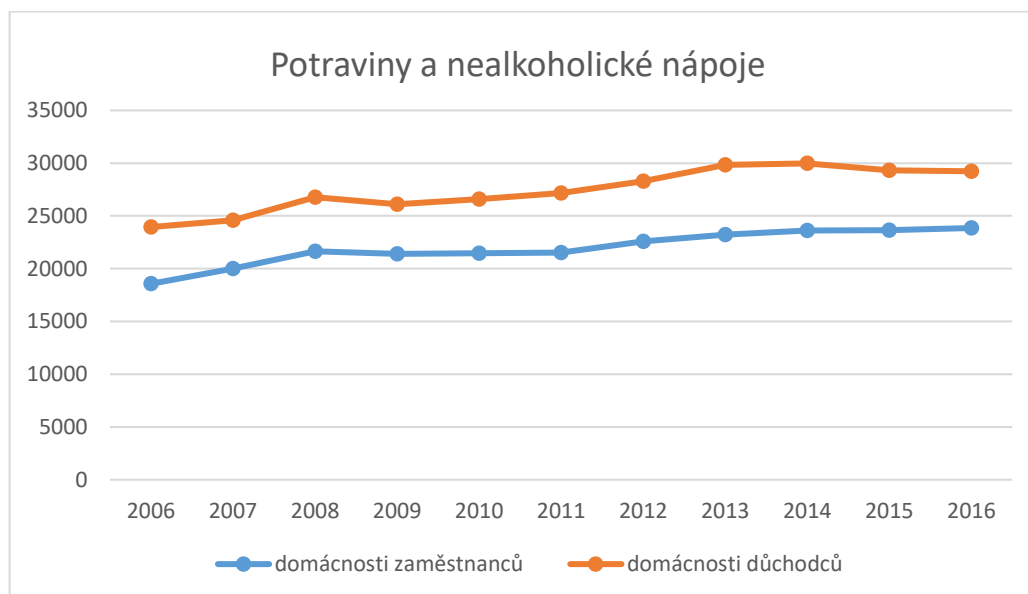
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.3 Charakteristika spotřebních vydání

4.3.1 Potraviny a nealkoholické nápoje

Domácnosti zaměstnanců vynaložily za potraviny a nealkoholické nápoje 18 571 Kč v roce 2006 a 23 854 Kč v roce 2016. U domácností důchodců stouply za stejné období výdaje z 23 946 Kč na 29 244 Kč. Tempo růstu dosahovalo u obou skupin nejvyšších hodnot v roce 2008, kdy činilo 108,09 % u zaměstnanců a 108,83 % u důchodců. Změny vyjádřené ve spotřebě nejlépe vystihuje u obou typů domácností kvadratická trendová funkce, což je zjištěno na základě nejvyšší hodnoty indexu determinace. V domácnostech důchodců je index determinace $I^2 = 0,906$, což znamená, že vybraná funkce je z 90,6 % vhodná k popisu vývoje výdajů za potraviny a je zapsána ve tvaru $T_t = 22\,828,6 + 1096,6t - 42,7t^2$. Index determinace u zaměstnanců je $I^2 = 0,918$ a kvadratická trendová funkce je zapsána ve tvaru $T_t = 18\,345 + 838t - 30,8t^2$.

Graf 3: Vydání za potraviny a nealkoholické nápoje v období 2006 – 2016

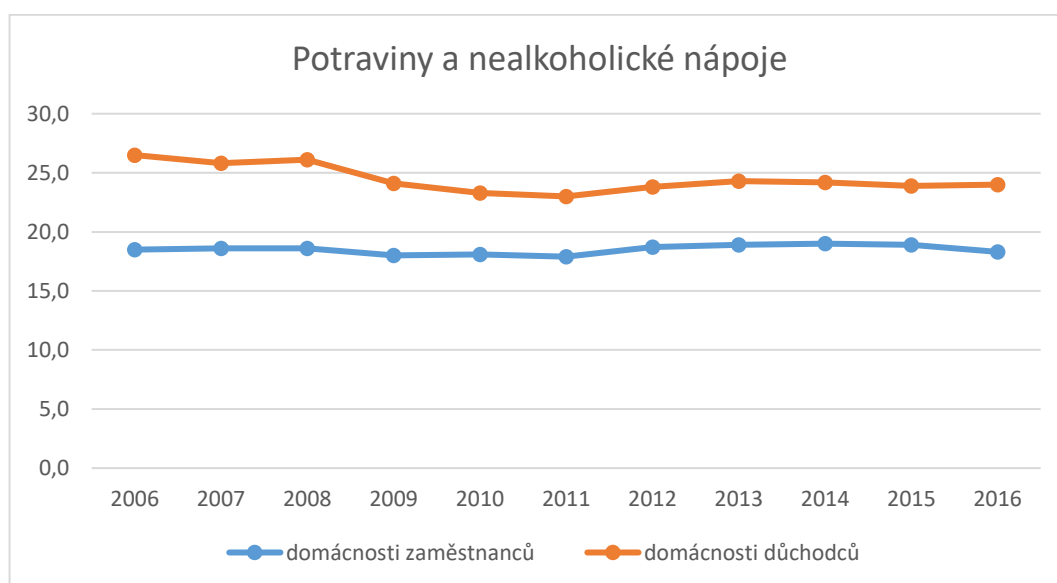

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Další vývoj časové řady je zjištěn pomocí bodového odhadu na rok 2017 a 2018. U zaměstnanců dosahují hodnoty bodové odhadu: $y_{2017} = 24\,774,98$ Kč a $y_{2018} = 25\,244,05$ Kč. A u důchodců vyšly tyto hodnoty: $y_{2017} = 30\,941,09$ Kč a $y_{2018} = 31\,524,45$ Kč.

Z grafu č. 4 je vidět, že podíl výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje tvořil v prvních letech čtvrtinu výdajů (26,5 %) u domácností důchodců. Od roku 2009 tento podíl mírně poklesl a nyní se pohybuje mezi 23-24 %. Naopak u zaměstnanců je tento podíl vyrovnaný a dlouhodobě je v rozmezí od 17,5 % do 19 %. Podle dat vyplývá, že průměrně za rok 2015 utratil jeden důchodce za jídlo a nealkoholické nápoje 29 300 Kč, zatímco zaměstnanec 23 600 Kč a lidé bez práce 19 000 Kč, což je o deset tisíc méně než u seniorů. Lze se domnívat, že možné rozdíly ve výdajích jsou způsobené i tím, že si důchodci více nakupují potraviny, jelikož se stravují převážně doma a daleko méně navštěvují restaurační zařízení než zaměstnaní. Dalším důvodem může být i vaření pro příbuzné nebo nákupy levných potravin ve větším množství, než skutečně potřebují, a které nestihnou do data trvanlivosti spotřebovat.

Graf 4: Struktura vydání za potraviny a nápoje v období 2006 – 2016 (v %)

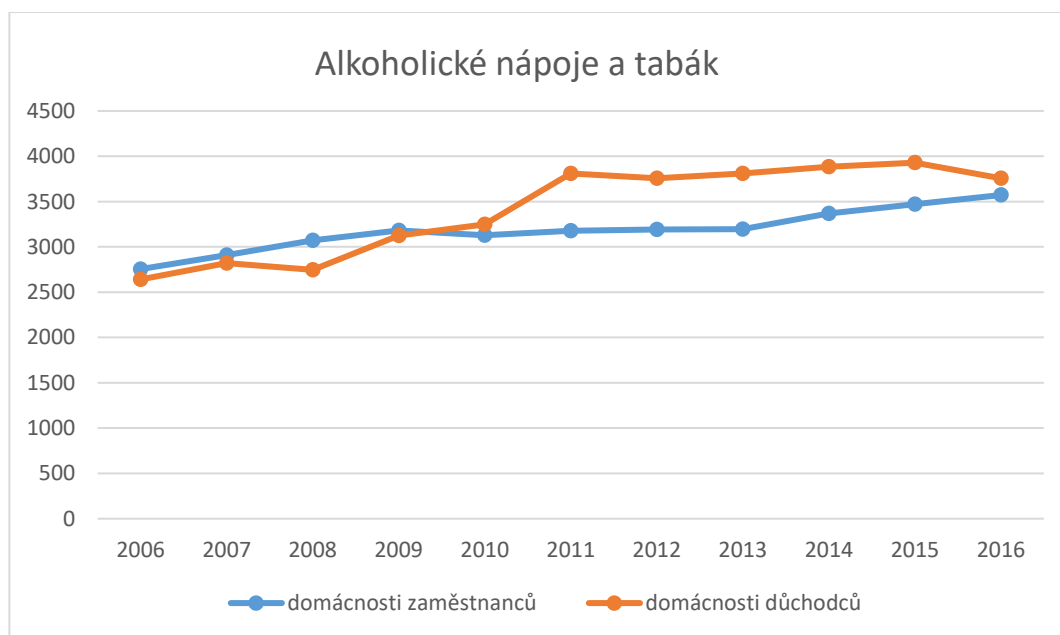
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

4.3.2 Alkoholické nápoje a tabák

Výdaje za alkoholické nápoje a tabák tvoří zhruba 3 % rozpočtu českých domácností. Nákup alkoholu a tabáku převyšuje u domácností důchodců, i když v posledních letech mají výdaje u domácností zaměstnanců stále stoupající tendenci, což zobrazuje graf č. 5. V letech 2006 – 2016 stouply výdaje u skupiny zaměstnanců z 2 755 Kč na 3 572 Kč a u druhé sledované skupiny se zvýšily z 2 641 Kč na 3 757 Kč. Ve spotřebě alkoholu dlouhodobě

dominuje pivo nad vínem a ostatními lihovinami a nebyl zaznamenán výpadek ani v roce 2012 v průběhu metanolové kauzy. Menší pokles byl zpozorován u domácností důchodců v roce 2008, což mohlo souviset se začátkem ekonomické krize. Za sledované období dosáhlo tempo růstu nejvyšší hodnoty 117,27 % v roce 2011 u domácností důchodců, kdy výdaje během jednoho roku stouply téměř o 700 Kč, zatímco u zaměstnanců činilo tempo růstu 105,63 %, což bylo nejvíce v roce 2007. U domácností zaměstnanců je zvolena lineární trendová funkce, která má tvar $T_t = 2\,785,2 + 66,39t$, jelikož index determinace je roven hodnotě $I^2 = 0,896$. To znamená, že změny ve spotřebě zaměstnanců jsou vyjádřené z 89,6 % a každý další rok jejich výdaje průměrně vzrostou zhruba o 66 Kč. Naopak u domácností důchodců je index determinace roven hodnotě $I^2 = 0,914$, což je nejvyšší u kvadratické trendové funkce, která je ve tvaru $T_t = 2\,185,43 + 320 - 15t^2$.

Graf 5: Vydání za alkoholické nápoje a tabák v období 2006 – 2016

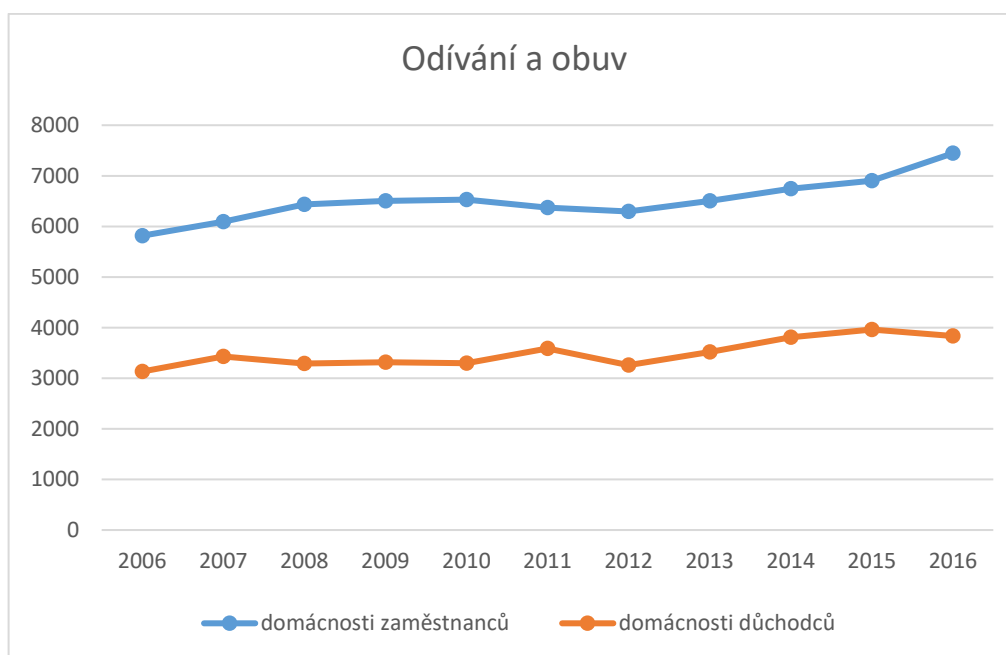
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Hodnoty bodové odhadu na rok 2017 a 2018 vyšly u zaměstnanců: $y_{2017} = 3\,581,89$ Kč a $y_{2018} = 3\,648,28$ Kč. U důchodců jsou hodnoty bodového odhadu rovny: $y_{2017} = 4\,247,05$ Kč a $y_{2018} = 4\,386,2$ Kč. V dalších letech budou mít výdaje za alkohol a tabák u obou sledovaných skupin mírně rostoucí tendenci, především u tabákových výrobků cena každoročně stoupá. Čím dál více populární jsou i elektronické cigarety zejména u mladších kuřáků.

4.3.3 Odívání a obuv

Výdaje za odívání a obuv jsou u domácností zaměstnanců skoro dvakrát vyšší než u domácností důchodců. V roce 2016 činil jejich absolutní rozdíl 3 608 Kč. Výdaje u domácností zaměstnanců dosahovaly 5 816 Kč (rok 2006) a 7 444 Kč (rok 2016). U druhé sledované skupiny byly výdaje do roku 2012 vyrovnané a poté během čtyř let vzrostly o 600 Kč, z 3 260 Kč na 3 836 Kč. Nejvyšší koeficient růstu dosahoval hodnoty 1,09 u domácností důchodců na začátku sledovaného období a od té doby značně poklesl až na hodnotu 0,97. Změny vyjádřené ve spotřebě nejlépe popisuje u obou sledovaných skupin kvadratická trendová funkce, což je zjištěno na základě nejvyšší hodnoty indexu determinace, který je roven $I^2 = 0,762$ u domácností zaměstnanců je tato trendová funkce vyjádřena ve tvaru $T_t = 6\,049,47 + 19,18t + 7,563t^2$. V domácnosti důchodců je index determinace roven $I^2 = 0,753$ a kvadratická trendová funkce je ve tvaru $T_t = 3\,258,43 - 13,08t + 6,83t^2$.

Graf 6: Vydání za odívání a obuv v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Pomocí bodového odhadu jsou určeny hodnoty pro předpověď na následující dva roky. U domácností zaměstnanců vyšly hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 7\,172,07$ Kč a $y_{2018} = 7\,282$ Kč. A v domácnostech důchodců jsou hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 3\,907,78$ Kč a $y_{2018} = 3\,976,7$ Kč. Graf č. 6 ukazuje, že výdaje za oblečení a obuv každoročně narůstají u domácností zaměstnanců a naopak u domácností důchodců mají spíše konstantní charakter.

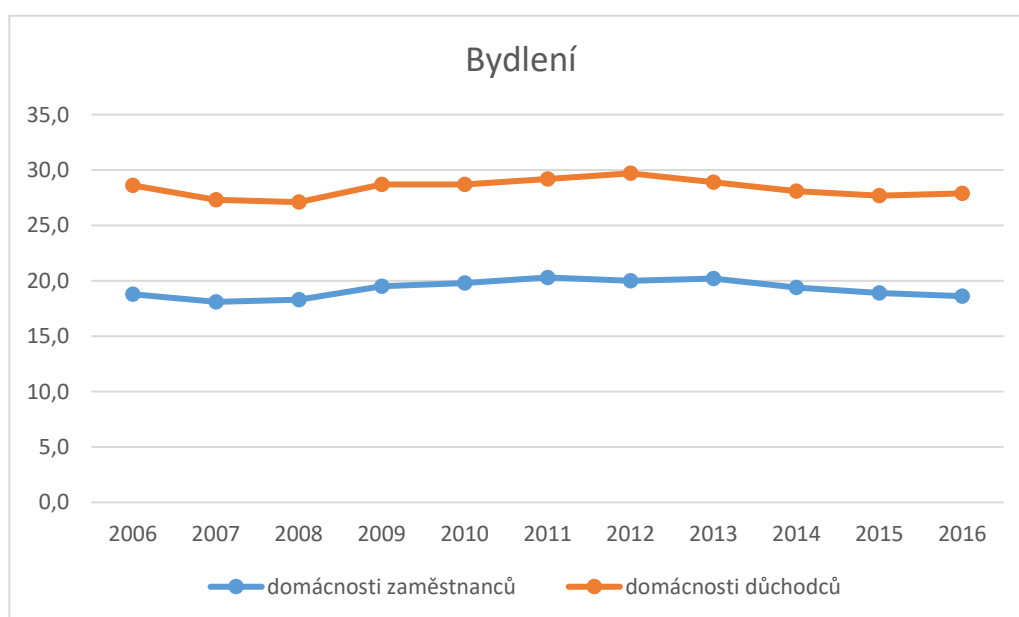

4.3.4 Bydlení

Celkově největší část z veškerých výdajů připadá na vydání za bydlení, vodu, energii a paliva. Dle metodiky klasifikace do nákladů na bydlení není zahrnuto pořízení domu nebo splátky hypotéky. Z grafu č. 7 lze pozorovat, že podíl těchto výdajů je u obou typů domácností konstantní. U domácností zaměstnanců se podíl dlouhodobě pohybuje v rozmezí 18-20 % a naopak u domácností důchodců tvoří tento podíl více než čtvrtinu výdajů, hodnoty se pohybují od 27 % do 29,2 %. Největší skupinu tvoří elektrická a tepelná energie, plyn, paliva a poté nájemné. Rostoucí tendenci nejvíce vykazuje spotřeba elektrické energie, což je způsobeno zejména stále větším využívání elektrických spotřebičů, osvětlení či topení v domácnostech, a to má poté negativní dopad na životní prostředí.

Také velikost obývané plochy na osobu nebo trend jednočlenných domácností souvisí s vyššími náklady například na vytápění. Struktura výdajů je rozdílná i podle toho, kde lidé žijí. Především bydlení ve vlastním domě vychází mnohem levněji, měsíčně průměrně 4 859 Kč, v této části největší podíl představuje hlavně elektřina, plyn a paliva. Naproti tomu obyvatelé nájemných bytů vydají měsíčně v průměru 8 588 Kč a minimálně třetina nákladů jde do nájemného, téměř stejný díl na energie, a posledním je spotřeba vody, údržba a související služby.

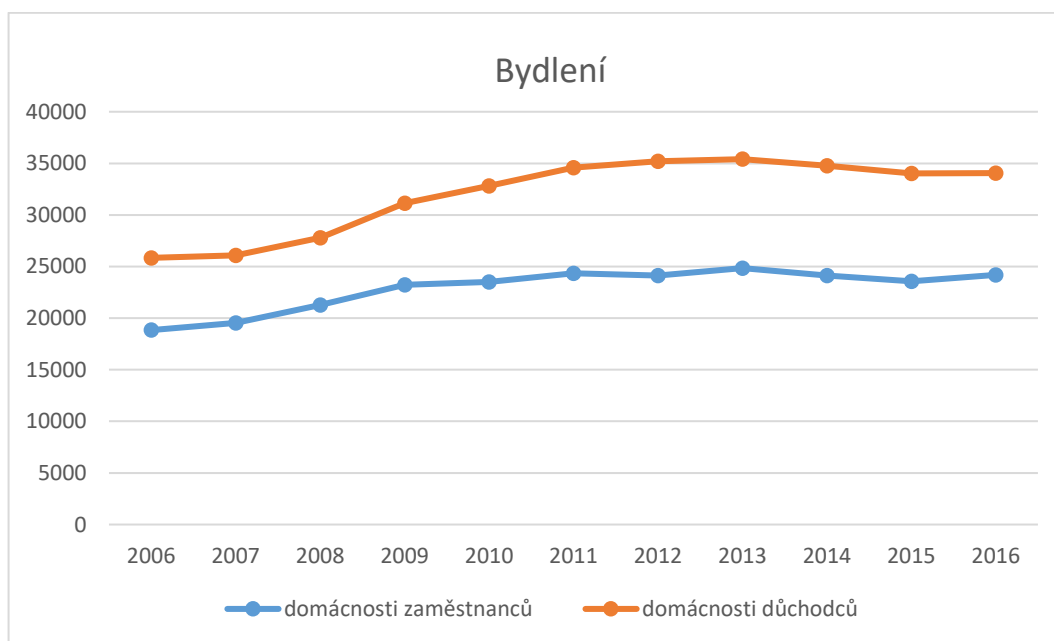
Graf 7: Struktura vydání za bydlení v období 2006 – 2016 (v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Během období 2006 – 2016 se zvýšilo vydání na bydlení v domácnostech zaměstnanců z 18 840 Kč na 24 175 Kč. Naproti tomu u domácností důchodců rostla vydání z 25 841 Kč na 34 063 Kč, což při vzájemném porovnání skupin ve stejné době bylo až o deset tisíc korun vyšší oproti zaměstnancům. Koeficient růstu byl nejvyšší v roce 2009, kdy u důchodců dosahoval hodnoty 1,12 a poté v dalším roce poklesl na hodnotu 1,05. Změny ve spotřebě jsou popsány indexem determinace, který dosahuje nejvyšší hodnoty u kvadratické funkce, u domácností zaměstnanců je $I^2 = 0,952$ a u důchodců je $I^2 = 0,950$ a to znamená, že tato trendová funkce je z 95 % vhodná k popisu vývoje výdajů za bydlení. Domácnosti zaměstnanců mají kvadratickou funkci ve tvaru $T_t = 16\,756,52 + 1\,932,6 - 119,2 t^2$ a u důchodců je tato funkce zapsána ve tvaru $T_t = 21\,390,4 + 3\,197,5 - 187 t^2$.

Graf 8: Vydání za bydlení v období 2006 – 2016

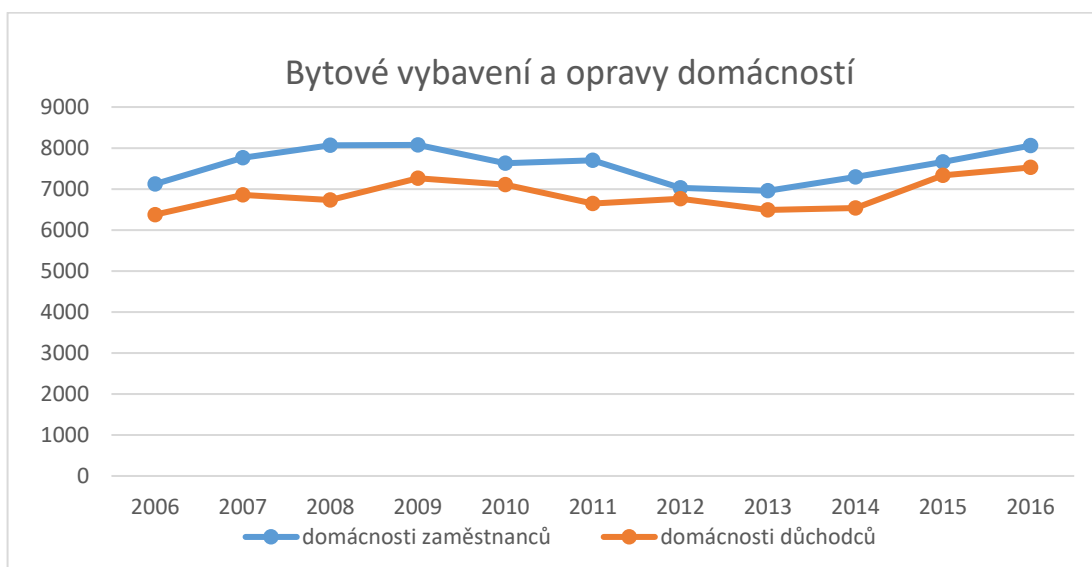
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Bodový odhad k predikci na následující dva roky, je u domácností zaměstnanců roven: $y_{2017} = 25\,880,24$ Kč a $y_{2018} = 26\,382,25$ Kč. V domácnostech důchodců vyšly hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 37\,688,44$ Kč a $y_{2018} = 38\,641,33$ Kč. Podle grafu č. 8 mají výdaje u obou sledovaných skupin rostoucí tendenci do roku 2013, poté v následujících dvou letech zaznamenaly nepatrný pokles, ale na základě predikce lze předpokládat, že od roku 2016 se výdaje na bydlení opět zvýší.

4.3.5 Bytové vybavení a opravy domácností

Do výdajů na bydlení spotřebitelé zahrnují i náklady na bytové vybavení, zařízení a opravy domácností. Největší část zastupují výdaje na nový nábytek, zařízení, koberce a podlahy, na které spotřebitelé vynaloží stále větší částku, což může být ovlivněno i růstem cen daných materiálů. Mezi další skupinu je řazeno zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti, dále přístroje a spotřebiče pro domácnost nebo stolní a kuchyňské potřeby, které tvoří téměř vyrovnanou bilanci. Podíl na celkových výdajích se pohybuje od 6 % do 7 % u obou sledovaných skupin. Za období 2006 – 2016 se výdaje na vybavení a opravy u domácností zaměstnanců pohybují v rozmezí od 7 120 Kč do 8 059 Kč a u domácností důchodců vzrostly z 6 376 Kč na 7 526 Kč. Tempo růstu bylo nejvyšší u důchodců v roce 2015, kdy činilo 112,19 % a další rok zaznamenalo pokles na 102,59 %. Zatímco u zaměstnanců dosahovalo nejvyšší hodnoty 109,02 % v roce 2007 a v dalších letech klesalo.

Graf 9: Vydání za bytové vybavení a opravy domácností v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Změny vyjádřené ve spotřebě určuje index determinace, který je v domácnostech zaměstnanců roven $I^2 = 0,026$ a u důchodců činí $I^2 = 0,207$. K popisu vývoje bude zvolena kvadratická trendová funkce, která je u zaměstnanců ve tvaru $T_t = 7\,800,1 - 89,1 + 6,7 t^2$ a domácnosti důchodců je zapsána ve tvaru $T_t = 6\,794,6 - 46,25 + 7,8 t^2$.

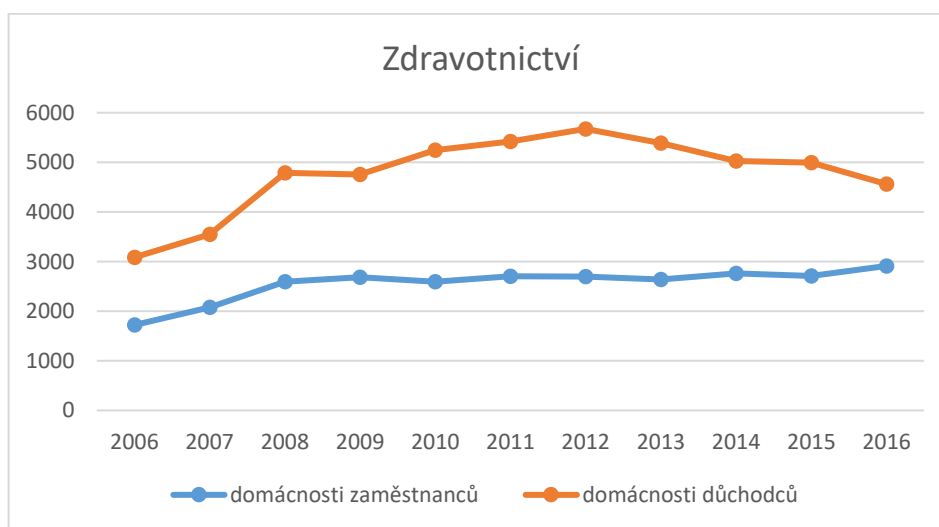
Bodový odhad pro následující dva roky je u domácností zaměstnanců roven: $y_{2017} = 7\,528,56$ Kč a $y_{2018} = 7\,520,58$ Kč a u důchodců vyšly hodnoty bodového odhadu:

$y_{2017} = 7\,158,47$ Kč a $y_{2018} = 7\,205,67$ Kč. V grafu č. 9 lze pozorovat, že vydání za bytové vybavení a opravy u obou typů domácností roste do roku 2009, v dalších výdaje výrazně poklesly, ale od roku 2013 mají opět rostoucí tendenci.

4.3.6 Zdravotnictví

Zdravotnictví řadíme mezi menší skupinu výdajů českých domácností, u zaměstnanců je tento podíl dlouhodobě kolem 2,2 % a u důchodců je mezi 3,7 % až 4,7 %. Z detailu klasifikace výdajů vyplývá, že každoročně největší část tvoří výdaje za léky na předpis a za léky volně prodejné nebo zdravotnické výrobky, kam jsou řazeny optické brýle, berle či ortopedické pomůcky. Dalšími výdaji jsou ambulantní a rehabilitační péče, stomatologická ošetření nebo dentální hygiena, regulační poplatky za pohotovost, nadstandardní služby nebo kosmetické operace, které nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Během období 2006 – 2016 vzrostlo vydání na zdravotnictví u domácností zaměstnanců z 1 721 Kč na 2 912 Kč. Oproti tomu domácnosti důchodců měly vydání vyšší, z 3 086 Kč na 4 565 Kč, což je dáno vyšším věkem, a s tím související nutnost častější ambulantní péče nebo nákup potřebných medikamentů. Koeficient růstu byl nejvyšší v roce 2007, kdy u zaměstnanců dosahoval hodnoty 1,21 a u důchodců hodnoty 1,15.

Graf 10: Vydání za zdravotnictví v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V domácnostech zaměstnanců je index determinace roven $I^2 = 0,841$, což je nejvyšší u logaritmické trendové funkce, která je zapsána ve tvaru $T_t = 1\,881 + 423,5 \log t$.

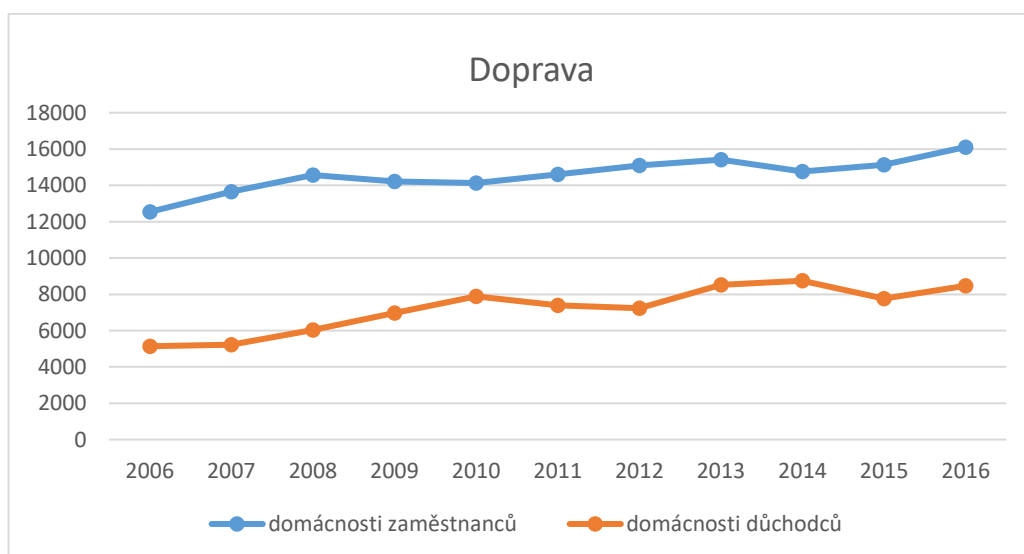
U domácností důchodců je index determinace roven $I^2 = 0,949$, to je nejvyšší u kvadratické trendové funkce, která je zapásna ve tvaru $T_t = 2\,190,5 + 941 - 66,6 t^2$.

Bodový odhad pro následující dva roky je u domácností zaměstnanců roven: $y_{2017} = 3\,044,3$ Kč a $y_{2018} = 3\,125,89$ Kč. Domácnostem důchodců vyšly hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 5\,621,72$ Kč a $y_{2018} = 5\,763,31$ Kč. Podle grafu č. 10 lze pozorovat u domácností důchodců značný nárůst do roku 2012, kdy výdaje činily 5 675 Kč a poté poklesly téměř o tisíc korun, příčinou může být i snížení doplatku na určité léky u této věkové skupiny. Zatímco u zaměstnanců mají tyto výdaje spíše monotónní tendenci.

4.3.7 Doprava

Významný podíl ve výdajích českých domácností má i skupina doprava, u zaměstnanců je tento podíl zhruba 12 % a u důchodců mezi 5,5 % až 7 %. Spotřebitelé nejvíce platí za provoz osobních dopravních prostředků, což souvisí především s cenami pohonných hmot. Jejich průměrné ceny zveřejňuje Český statistický úřad vždy v prosinci daného roku. Ze statistik o vývoji cen vyplývá, že během roku dochází ke značným výkyvům. Výrazný nárůst průměrných cen pohonných hmot je uváděn pro Benzin Natural 95. Například v březnu 2016 cena činila 26,59 Kč/l, ale v prosinci téhož roku dosáhla 30 Kč/l. (ČSÚ 2017, ceny pohonných hmot). Naopak malou část výdajů tvoří nákup osobních dopravních prostředků a dopravní služby.

Graf 11: Vydání za dopravu v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

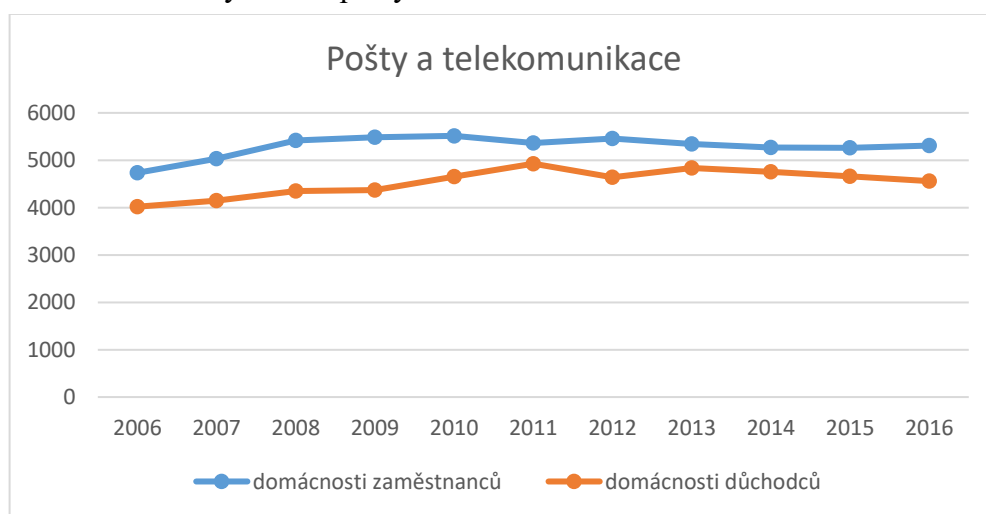
Domácnosti zaměstnanců mají výdaje za dopravu téměř o polovinu vyšší, za období 2006 – 2016 vzrostly z 12 536 Kč na 16 108 Kč. Zato v domácnostech důchodců stouply z 5140 Kč na 8 459 Kč, jejichž nejvyšší meziroční nárůst byl v roce 2013 o 1 288 Kč, kdy tempo růstu dosahovalo hodnoty 117,82 %. Změny ve spotřebě jsou u domácností zaměstnanců vyjádřeny indexem determinace, který je $I^2 = 0,840$ a pro popis vývoje byla zvolena logaritmická trendová funkce, která má tvar $T_t = 12\,707,2 + 1\,167 \log t$. U důchodců je index determinace roven $I^2 = 0,879$, což je nejvyšší u kvadratické trendové funkce, která je ve tvaru $T_t = 4\,100,25 + 837,8t - 41,6t^2$.

Bodový odhad pro rok 2017 a 2018 je u domácností zaměstnanců roven: $y_{2017} = 16\,074,51$ Kč a $y_{2018} = 16\,326,25$ Kč. V domácnostech důchodců jsou hodnoty bodového odhadu rovny: $y_{2017} = 9\,246,47$ Kč a $y_{2018} = 9\,585,22$ Kč. Výdaje za dopravu mají podle předpovědi u obou typů domácností nadále rostoucí tendenci.

4.3.8 Pošty a telekomunikace

Podíl výdajů na poštu a telekomunikaci tvoří u obou skupin zhruba 4 %. Velký nárůst byl zpozorován především u telekomunikačních služeb, což je způsobena zejména využíváním mobilních dat pro chytré telefony nebo tablety, které vlastní téměř každý člen domácnosti. Nárůst ovlivnily i možnosti připojení internetových televizí, které se bez datového nebo kabelového připojení neobejdou. Naopak pokles dlouhodobě vykazují poštovní služby nebo využití faxů a pevných linech, což je dáno všeobecným přechodem na nové komunikační prostředky.

Graf 12: Vydání za pošty a telekomunikace v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Během období 2006 – 2016 výdaje na poštu a telekomunikaci vzrostly u domácností zaměstnanců z 4 735 Kč na 5 310 Kč a u domácností důchodců se pohybují v rozmezí od 4 019 Kč na 4 562 Kč. Tempo růstu bylo nejvyšší v roce 2008, kdy činilo 107,69 % u zaměstnanců a druhé sledované skupiny dosáhlo nejvíce 106,53 % v roce 2010. Index determinace v domácnostech zaměstnanců je $I^2 = 0,709$, změny ve spotřebě jsou tak vyjádřené ze 70,9 % kvadratickou funkcí, která má tvar $T_t = 4\,652,28 + 246 + 18,2 t^2$. Domácnosti důchodců mají index determinace roven $I^2 = 0,886$ a trend nejvhodněji popisuje kvadratická funkce, která je zapsána ve tvaru $T_t = 3\,684,5 + 282,5 + 18,3 t^2$.

Bodový odhad pro následující roky je u domácností zaměstnanců roven: $y_{2017} = 5\,454,56$ Kč a $y_{2018} = 5\,481,94$ Kč. Domácnostem důchodců vyšly hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 4\,915,63$ Kč a $y_{2018} = 4\,978,59$ Kč. Podle predikce lze v budoucnu očekávat pozvolný růst těchto výdajů, což je ovlivněno zejména cenou mobilních tarifů a dat, které jsou v České republice jedny z nejdražších oproti jiným státům Evropské unie.

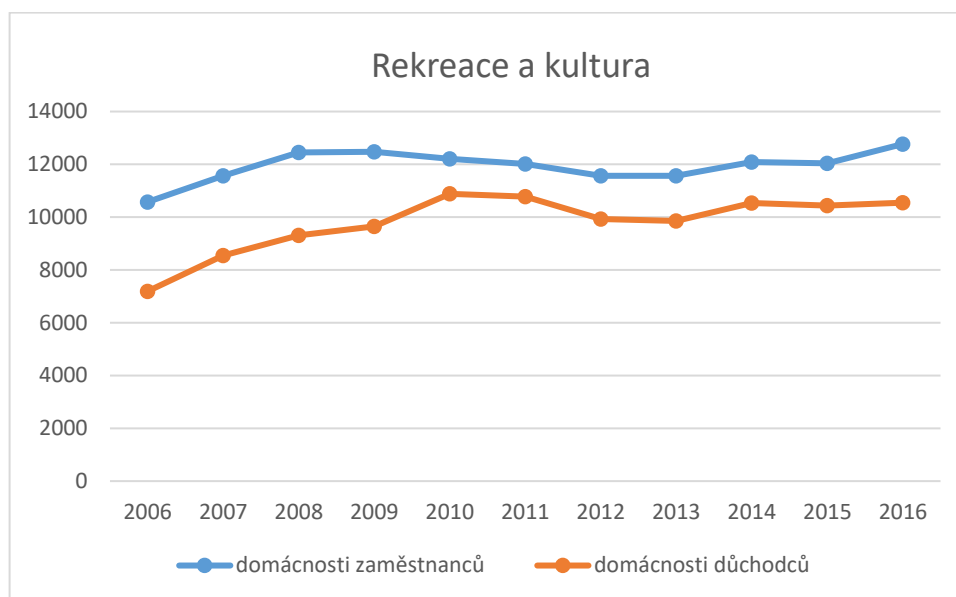
4.3.9 Rekreační a kultura

Pro spotřebitele zůstávají důležité i výdaje na rekreaci, kulturu a sport, které tvoří skoro desetinu výdajů českých domácností, 10 % u zaměstnanců a 8 – 9 % u důchodců. Spotřebitelé nejvíce utrácejí za rekreační a kulturní služby, dále za ostatní výrobky dlouhodobé spotřeby pro rekreaci a kulturu, zahrady nebo domácí mazlíčky. Naopak pokles zaznamenaly dovolené s komplexními službami, zahrnující dopravu, stravu a ubytování. Dříve byly u českých spotřebitelů velmi oblíbené, ale kolem roku 2010 začala poptávka po tomto typu dovolené klesat. Nově se objevil trend naplánovat si dovolenou sám a nebýt vázaný na cestovní kanceláře. V letech 2014-2016 se zájem o rekreační a kulturní služby zvedl a podíl výdajů opět vzrostl.

Z detailní pohledu na kvalifikaci služeb vyplývá, že nepatrný pokles můžeme pozorovat u výdajů za noviny a knihy, což je zapříčiněno nově dostupnými technologiemi. A díky digitalizaci je mnoho knižních titulů přístupných v elektronické formě. Domácnosti zaměstnanců vynaložily za volný čas 10 577 Kč v roce 2006 a 12 768 Kč v roce 2016. Zato domácnosti důchodců mají výdaje zhruba o 1 500 Kč nižší, ze 7 194 Kč v roce 2006 se zvýšily na 10 553 Kč v roce 2016. Koeficient růstu byl nejvyšší u obou skupin v roce 2007, kdy u důchodců dosahoval hodnoty 1,19 a u zaměstnanců 1,09, a poté další roky mírně klesal. Změny ve spotřebě jsou u domácností zaměstnanců vyjádřeny indexem determinace, který je $I^2 = 0,355$ a pro popis vývoje byla zvolena logaritmická trendová funkce, která má

tvar $T_t = 11\,172,27 + 481,14 \log t$. V domácnostech důchodců je index determinace roven $I^2 = 0,815$, což je nejvyšší u kvadratické trendové funkce, která je zapsána ve tvaru $T_t = 6\,713,6 + 976,02 - 60,47 t^2$. Bodový odhad u skupiny zaměstnanců pro predikci na rok 2017 a 2018 je roven: $y_{2017} = 12\,443,24$ Kč a $y_{2018} = 12\,527,47$ Kč. A v domácnostech důchodců vyšly hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 11\,289,67$ Kč a $y_{2018} = 11\,539,98$ Kč, lze předpokládat, že výdaje budou mít rostoucí tendenci i v budoucnu.

Graf 13: Vydání za rekreaci a kulturu v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

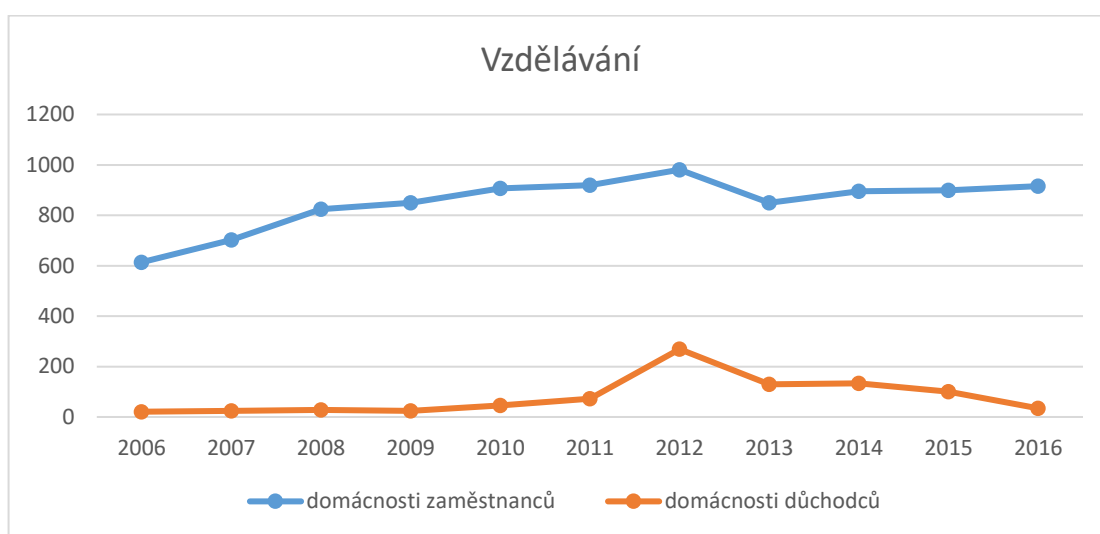
4.3.10 Vzdělávání

Nejméně české domácnosti vydají za vzdělání, jelikož pro naše dvě sledované skupiny domácností převládá v České republice spíše využití státních institucí před školami soukromými. Placení školného se objevuje až na vysokoškolské úrovni. Vydání na vzdělání vykazuje velmi vyrovnaný podíl, který je téměř neměnný a případné změny jsou jen v setině procent. Z celkových výdajů dosáhl tento podíl nejvýše hodnoty 0,8 % u domácností zaměstnanců během let 2010 – 2012 a u důchodců náleží pouze 0 – 0,2 %. Zatímco v období 2006 – 2016 se výdaje v domácnostech zaměstnanců pohybují mezi 614 Kč až 981 Kč. Tak u domácností důchodců jsou tyto výdaje o dost nižší, od roku 2006 do 2011 téměř neměnné. Odchylka se vyskytla v roce 2012, kdy nastal mimořádný nárůst, po něm pak následoval pozvolný pokles až na pouhých 34 Kč (v podstatě na úroveň roku 2006).

U domácností důchodců byl v roce 2012 zaznamenán nejvyšší koeficient růstu, který měl hodnotu 3,74. Příčinou může být i nárůst univerzit třetího věku, které tato věková skupina v poslední letech velmi často navštěvuje. Index determinace v domácnosti zaměstnanců je $I^2 = 0,861$ a změny ve spotřebě jsou vyjádřené ze 86,1 % kvadratickou trendovou funkcí ve tvaru $T_t = 541,39 + 101,19 - 6,47 t^2$. Zatímco index determinace je u domácností důchodců roven $I^2 = 0,463$ a trend nejlépe popisuje mocninná funkce, která má tvar $T_t = 15,988 t^{0,7907}$.

Graf 14: Vydání za vzdělávání v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Bodový odhad u domácností zaměstnanců na rok 2017 a 2018 je roven: $y_{2017} = 991,73$ Kč a $y_{2018} = 1\ 015,23$ Kč. Hodnoty bodového odhadu u domácností důchodců vycházejí: $y_{2017} = 141,38$ Kč a $y_{2018} = 151,58$ Kč. Dá se předpokládat, že v budoucnu budou mít výdaje za vzdělání u zaměstnanců mírně rostoucí tendenci a u důchodců spíše konstantní charakter.

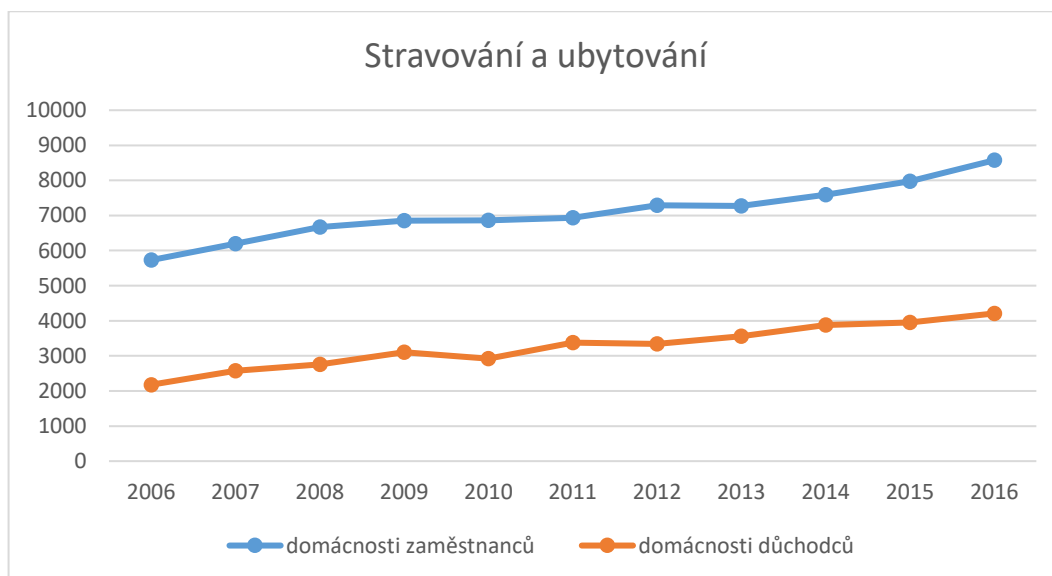
4.3.11 Stravování a ubytování

Výdaje českých domácností za stravovací a ubytovací služby mají ve sledovaném období stoupající tendenci. Podíl těchto výdajů na výdajích celkových se pohybuje mezi 5,7 – 6,6 % u domácností zaměstnanců a kolem 3 % u důchodců. Zejména výdaje za stravování mají meziročně stoupající tendenci, což je především u zaměstnanců ovlivněno stravováním mimo domov, tedy v restauracích, kam v pracovních dnech zajde na obědové menu většina pracujících, kteří zde utrácejí své stravenky, nebo v dalších zařízeních jako

jsou školní jídelny, kde rodiče platí obědy svým dětem. Celkem domácnosti zaměstnanců vynaložily za stravování a ubytování 5 729 Kč v roce 2006 a 8573 Kč v roce 2016. Naopak domácnosti důchodců mají tyto výdaje téměř o polovinu nižší, jelikož za období 2006 – 2016 stouply z 2 177 Kč na 4 209 Kč. Tempo růstu bylo u obou sledovaných skupin nejvyšší v roce 2007, kdy činilo 108,08 % u zaměstnanců a 118,53 % u důchodců.

Změny ve spotřebě jsou vyjádřené indexem determinace, který v domácnostech zaměstnanců činí $I^2 = 0,936$ a pro popis vývoje byla zvolena kvadratická trendové funkce, která má tvar $T_t = 5\,816,9 + 176,76t + 4,5t^2$. Domácnosti důchodců mají index determinace roven hodnotě $I^2 = 0,965$ a trend nejlépe vystihuje také kvadratická funkce, která je zapsána ve tvaru $T_t = 2\,096,65 + 209,23t - 2,024t^2$.

Graf 15: Vydání za stravování a ubytování v období 2006 – 2016

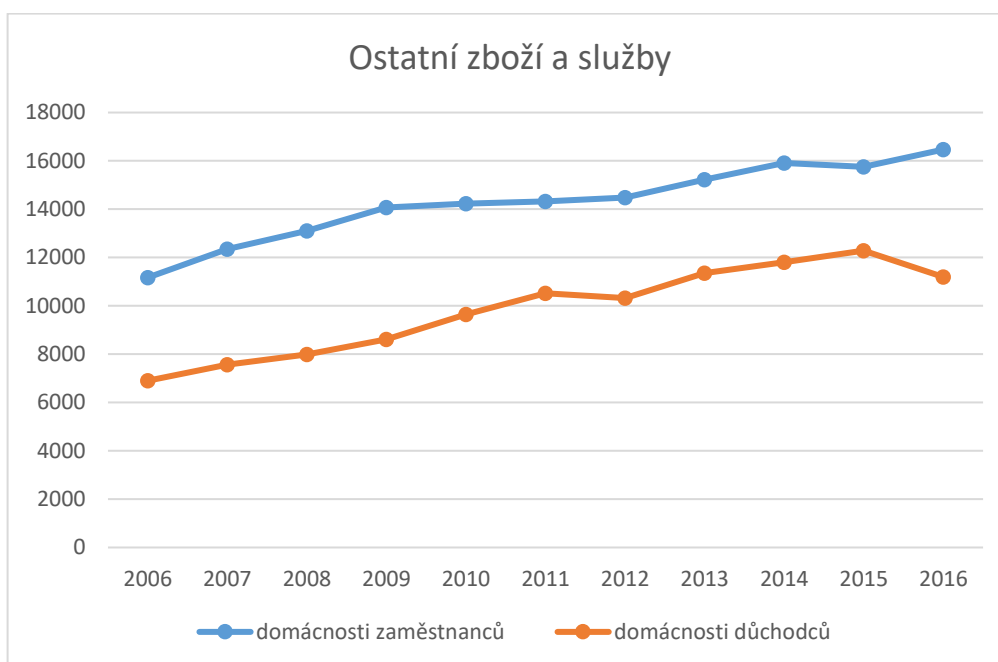
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Bodový odhad pro následující roky je u domácností zaměstnanců roven: $y_{2017} = 8\,469,94$ Kč a $y_{2018} = 8\,700,80$ Kč. Pro domácnosti důchodců vyšly hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 4\,368,53$ Kč a $y_{2018} = 4\,553,46$ Kč. V budoucnu lze očekávat nadále růst těchto výdajů hlavně u domácností zaměstnanců, které využívání benefitů v podobě stravenek výrazně motivuje k návštěvě restaurací na zvýhodněné polední menu, což je u nás daleko častěji ve srovnání s jinými evropskými státy. Naopak důchodci se stravují převážně doma, kde si sami vaří, nebo využívají školní jídelny, kde polévku a hlavní jídlo dostanou za příznivou cenu (kolem 70 Kč, v ojedinělých případech i levněji).

4.3.12 Ostatní zboží a služby

Třetí nejpočetnější skupinu výdajů u obou typů domácností představuje kategorie ostatní zboží a služby. V této skupině má největší zastoupení pojištění, které v roce 2016 např. u zaměstnanců dosahovalo zhruba 9 100 Kč. Poměrně menší část tvoří například finanční služby, sociální péče, osobní péče nebo věci osobní potřeby a doplňky (šperky, hodinky). Celkový podíl ve struktuře vydání se pohybuje u domácností zaměstnanců průměrně okolo 12,5 % a u domácností důchodců mezi 8 – 10 %.

Graf 16: Vydání za ostatní zboží a služby v období 2006 – 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V období 2006 – 2016 vzrostlo domácnostem zaměstnanců vydání za ostatní zboží a služby z 11 172 Kč na 16 468 Kč, což je zapříčiněno většími výdaji na osobní péči v podobě kosmetiky, kadeřníka nebo již výše zmiňované výdaje za pojištění související se zdravím, bydlením a dopravou. Ve stejném období se výdaje u domácnosti důchodců pohybovaly od 6 903 Kč do 11 191 Kč. Tempo růstu u této skupiny bylo nejvyšší v roce 2013, kdy dosahovalo 109,95 %, ale v posledním roce sledování vydání pokleslo na hodnotu 11 191 Kč a tempo růstu činilo 91,09 %.

V domácnostech zaměstnanců je index determinace roven hodnotě $I^2 = 0,962$, což je nejvyšší u logaritmické trendové funkce, která je ve tvaru $T_t = 10\,943,5 + 2\,097 \log t$. Zatímco u domácností důchodců je index determinace $I^2 = 0,953$ a změny ve spotřebě jsou tak vyjádřena z 95,3 % kvadratickou trendovou funkcí, která je zapsána ve tvaru $T_t = 5\,646,6 + 1001,3 - 39,5 t^2$.

Bodový odhad pro předpověď na následující roky 2017 a 2018 je u domácností zaměstnanců roven $y_{2017} = 17\,066,53$ Kč a $y_{2018} = 17\,530,92$ Kč. A v domácnostech důchodců činí hodnoty bodového odhadu: $y_{2017} = 12\,994,73$ Kč a $y_{2018} = 13\,521,36$ Kč. Výdaje za ostatní služby budou mít i nadále rostoucí tendenci u obou typů domácností.

5 Závěr

Porovnání sledovaných skupin domácností bylo provedeno jak z úrovně celkových čistých příjmů a výdajů, tak z hlediska jednotlivých výdajových položek a jejich vývojové tendence. Údaje byly získány z Českého statistického úřadu prostřednictvím Statistiky rodinných účtů. Konkrétní struktura výdajů je zachycená v klasifikaci individuální spotřeby podle účelu CZ-COICOP, na jejímž základě byla provedena analýza formou časových řad od roku 2006 do roku 2016 na cílové skupině domácností zaměstnanců a důchodců. Některé výdaje na jednotlivé položky jsou v přepočtu vyšší na jednoho člena rodiny pro domácnosti důchodců než na člena u rodiny zaměstnanců. Což může být způsobeno i tím, že u skupiny důchodců je domácnost tvořena jedním až dvěma lidmi, kteří jsou už ekonomicky neaktivní. Proto mají důchodci nižší příjmy a vynaložené finanční prostředky jdou na pokrytí základních lidských potřeb především na bydlení, energie a potraviny, což představuje téměř polovinu jejich celkové spotřeby. Zatímco domácnost s ekonomicky aktivními členy a dětmi má příjmy vyšší a více než třetinu vydá na základní potřeby, ale také velká část výdajů případně například na volný čas, stravování nebo odívání.

Vlastní analýza prokázala, že většina položek klasifikace spotřeby má rostoucí tendenci, jen výdaje na vzdělávání vykazují pomalý růst u domácností zaměstnanců a u důchodců jsou téměř neměnné. U domácností zaměstnanců (převážná část s dětmi) je pomalý růst způsoben tím, že sledovaná skupina využívá hlavně státní školy. Největší část výdajů připadá u obou skupin domácností na bydlení, vodu, energie a paliva, které činí 20 % u zaměstnanců a téměř k 30 % se blíží u důchodců. Druhou nejpočetnější skupinou jsou výdaje domácností na samotné potraviny a nealkoholické nápoje, které se pohybují kolem 18 % u zaměstnanců a skoro čtvrtinu 24 % tvoří u důchodců. Vyšší struktura vydání u důchodců je ovlivněna celkovými příjmy, které jsou u domácností důchodců v absolutním základu nižší (průměrně za sledované období o 22 695 Kč), a proto mají vždy podíl vyšší u položek základní spotřeby jako jsou potraviny, zatímco zaměstnanci musí spotřebu rozložit i do dalších položek.

Třetí nejpočetnější druh výdajů představuje ostatního zboží a služeb, kam spadají například výdaje za kadeřníka, kosmetiku nebo životní pojištění či penzijní připojištění, a jejichž podíl dosahuje průměrně 12,5 % u zaměstnanců a 9,5 % u důchodců. Tyto výdaje byly dříve konstantní, ale v posledních letech převýšily v řádu desetin procent dopravu a volný čas. Dopravu řadíme mezi početnou skupinu výdajů, především u domácností

zaměstnanců činí podíl 12 %, což souvisí s provozem osobních automobilů a cenou pohonných hmot. Naopak u důchodců je podíl necelých 7 %, neboť senioři více využívají hromadné dopravy, která je levnější a z velké části dotována státem. Skoro desetinu výdajů tvoří rekreace a kultura, 10 % u zaměstnanců a 8,5 % u důchodců. Změnou životního stylu a preferencí mají spotřebitelé tendenci plánovat si dovolenou sami a nebýt tak závislý na cestovní kanceláři. A proto v posledních letech zřejmě mírně poklesly výdaje na dovolené, které nezahrnují komplexní služby, dopravu, stravování a ubytování, nebo tím, že je spotřebitelé nakoupí levněji.

Především růst výdajů spojených volnočasovými aktivitami, stravováním, nákupem oblečení a obuvi nebo bytových doplňků ovlivňují z velké části aktuální módní trendy, které daleko více působí na domácnosti s ekonomicky aktivními členy. Zatímco pro domácnosti důchodců nejsou tyto položky nezbytně nutné, a tak nemají potřebu je vyhledávat. Peníze kromě výdajů na bydlení a potraviny, musí vydat více například na zdraví, kde podíl dosahuje 4,7 %, což je způsobené větší spotřebou léků nebo zdravotnických výrobků jako jsou brýle či ortopedické pomůcky. Srovnáním bylo také zjištěno, že ve spotřebě alkoholických nápojů a tabáku není v podstatě žádný rozdíl, neboť podíl dlouhodobě dosahuje maximálně 3 % u obou skupin domácností.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Literatura

BÁRTA, Vladimír a Hilda BÁRTOVÁ. *Homo spotřebitel*. V Praze: Oeconomica, 2012. Odborná kniha s vědeckou redakcí. 320 s. ISBN 978-80-245-1822-0.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

HES, Aleš. *Obchodní nauka*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2013. 313 s. ISBN 978-80-213-2408-4.

HINDLS, Richard. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 8086946436.

JÍLEK, Jaroslav a Jiřina MORAVOVÁ. *Ekonomické a sociální indikátory: od statistik k poznatkům*. Praha: Futura, 2007. 246 s. ISBN 9788086844299

KÁBA, Bohumil a Libuše SVATOŠOVÁ. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 176 s. ISBN 978-80-7380-359-9.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vyd. Slaný: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4.

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie: 18. vydání*. Přeložil Martin GREGOR. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 s. ISBN 978-80-205-0590-3.

SMRČKA, Luboš. *Rodinný rozpočet a společnost spotřeby: (staronový pohled na osobní finance a bohatství)*. Praha: Professional Publishing, 2008. 313 s. ISBN 978-80-86946-78-8.

SVATOŠOVÁ, Libuše, Bohumil KÁBA a Marie PRÁŠILOVÁ. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat: učební texty*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra statistiky, 2004. 196 s. ISBN 80-213-1189-4.

6.2 Internetové zdroje

ČSÚ. *Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika do roku 2016* [online]. 11.4.2019 [cit. 2019-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika>

ČSÚ. *Statistika rodinných účtů (SRÚ) - Metodika od roku 2017* [online]. 17.4.2019 [cit. 2019-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika-v-roce-2017>

ČSÚ. *Statistika rodinných účtů (SRÚ)* [online]. 21.11.2018 [cit. 2019-08-16]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/vykazy/statistika_rodinnych_uctu

ČSÚ. *Životní podmínky (EU-SILC) - Metodika* [online]. 24.4.2019 [cit. 2019-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zivotni-podminky-eu-silc-metodika>

ČSÚ. *Klasifikace individuální spotřeby (CZ-COICOP) - Metodická část* [online]. 14.12.2014 [cit. 2019-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/23208816/cz-coicop2.pdf/a9e3069e-c3a0-436c-9d91-c1c7916822bf?version=1.0>

ČSÚ. *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů 2015 - Metodické vysvětlivky* [online]. 20.7.2016 [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/44164602/16001816m.pdf/78d8a45b-c617-4516-90df-2058f8e06f9d?version=1.1>

ČSÚ. *Ceny pohonných hmot od roku 2001* [online]. 16.2.2017 [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceny-pohonných-hmot-od-roku>

7 Přílohy

Příloha 1: Čisté peněžní příjmy

Příloha 2: Čistá peněžní vydání

Příloha 3: Vydání za potraviny a nealkoholické nápoje

Příloha 4: Vývoj vydání za potraviny a nealkoholické nápoje v letech 2006 - 2016

Příloha 5: Vydání za alkohol a tabák

Příloha 6: Vývoj vydání za alkohol a tabák v letech 2006 - 2016

Příloha 7: Vydání za odívání a obuv

Příloha 8: Vývoj vydání za odívání a obuv v letech 2006 - 2016

Příloha 9: Vydání za bydlení

Příloha 10: Vývoj vydání za bydlení v letech 2006 - 2016

Příloha 11: Vydání za bytové vybavení a opravy

Příloha 12: Vývoj vydání za bytové vybavení a opravy v letech 2006 - 2016

Příloha 13: Vydání za zdravotnictví

Příloha 14: Vývoj vydání za zdravotnictví v letech 2006 - 2016

Příloha 15: Vydání za dopravu

Příloha 16: Vývoj vydání za dopravu v letech 2006 - 2016

Příloha 17: Vydání za poštu a telekomunikace

Příloha 18: Vývoj vydání za poštu a telekomunikace v letech 2006 - 2016

Příloha 19: Vydání za rekreaci a kulturu

Příloha 20: Vývoj vydání za rekreaci a kulturu v letech 2006 - 2016

Příloha 21: Vydání za vzdělávání

Příloha 22: Vývoj vydání za vzdělání v letech 2006 - 2016

Příloha 23: Vydání za stravovací a ubytovací služby

Příloha 24: Vývoj vydání za stravovací a ubytovací služby v letech 2006 - 2016

Příloha 25: Vydání za ostatní zboží a služby

Příloha 26: Vývoj vydání za ostatní zboží a služby v letech 2006 - 2016

Příloha 1: Čisté peněžní příjmy

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
domácnosti zaměstnanců	125107	135708	147682	153447	156463	154776	160345	158927	165827	168432	177714
domácnosti důchodců	102853	111538	118149	124828	130979	139993	141316	145533	146360	146487	146742

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 2: Čistá peněžní vydání

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
domácnosti zaměstnanců	112691	127432	127541	133730	134224	136474	135932	136772	139702	138510	-
domácnosti důchodců	99664	106091	113379	119542	126459	129204	132606	137706	136785	135579	-
podíl na čistých příjmech u zaměstnanců	90,08	93,90	86,36	87,15	85,79	88,18	84,77	86,06	84,25	82,23	-
podíl na čistých příjmech u důchodců	96,90	95,12	95,96	95,77	96,55	92,29	93,84	94,62	93,46	92,55	-

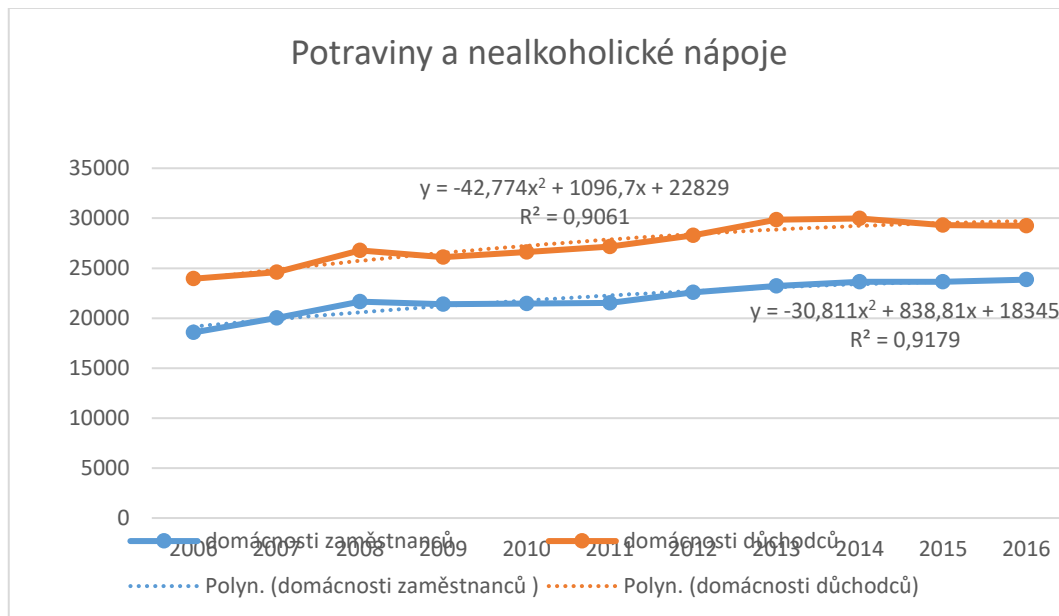
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 3: Vydání za potraviny a nealkoholické nápoje

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	18571	23946						
2007	20022	24596	1451	650	1,08	107,81	1,03	102,71
2008	21641	26769	1619	2173	1,08	108,09	1,09	108,83
2009	21404	26105	-237	-664	0,99	98,90	0,98	97,52
2010	21475	26606	71	501	1,00	100,33	1,02	101,92
2011	21524	27157	49	551	1,00	100,23	1,02	102,07
2012	22586	28279	1062	1122	1,05	104,93	1,04	104,13
2013	23216	29854	630	1575	1,03	102,79	1,06	105,57
2014	23633	29976	417	122	1,02	101,80	1,00	100,41
2015	23640	29318	7	-658	1,00	100,03	0,98	97,80
2016	23854	29244	214	-74	1,01	100,91	1,00	99,75
2017	24774,98	30941,09						
2018	25244,05	31524,45						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 4: Vývoj vydání za potraviny a nealkoholické nápoje v letech 2006 - 2016

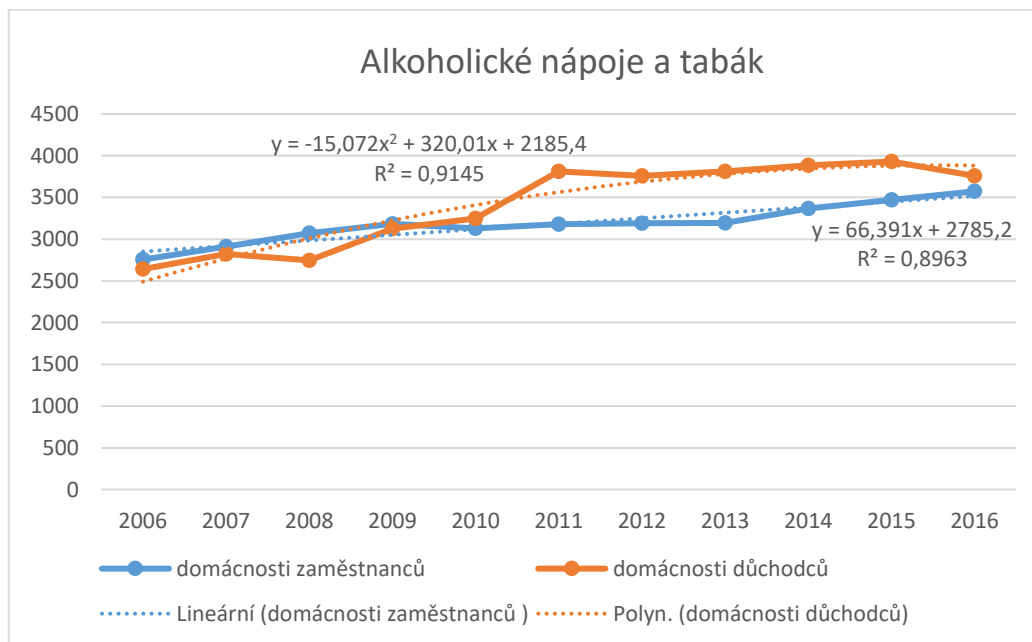
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 5: Vydání za alkohol a tabák

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	2755	2641						
2007	2910	2822	155	181	1,06	105,63	1,07	106,85
2008	3071	2746	161	-76	1,06	105,53	0,97	97,31
2009	3181	3126	110	380	1,04	103,58	1,14	113,84
2010	3129	3249	-52	123	0,98	98,37	1,04	103,93
2011	3178	3810	49	561	1,02	101,57	1,17	117,27
2012	3191	3757	13	-53	1,00	100,41	0,99	98,61
2013	3195	3811	4	54	1,00	100,13	1,01	101,44
2014	3367	3886	172	75	1,05	105,38	1,02	101,97
2015	3470	3929	103	43	1,03	103,06	1,01	101,11
2016	3572	3757	102	-172	1,03	102,94	0,96	95,62
2017	3581,89	4247,05						
2018	3648,28	4386,20						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 6: Vývoj vydání za alkohol a tabák v letech 2006 - 2016

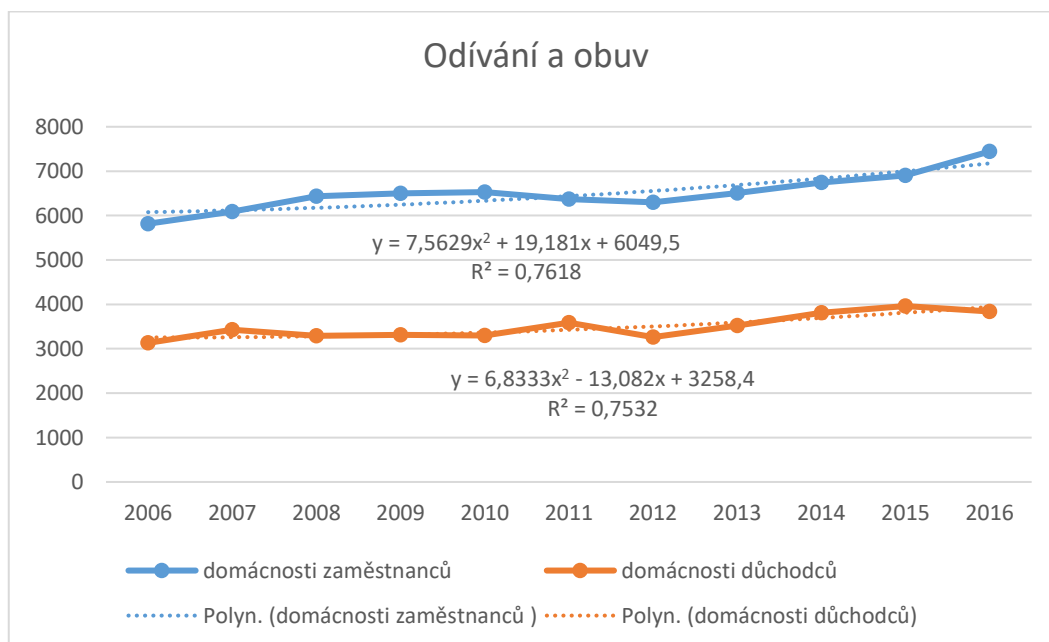
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 7: Vydání za odívání a obuv

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanců dy_t	absolutní přírůstek důchodců dy_t	koeficient růstu zaměstnanců k_t	tempo růstu zaměstnanců	koeficient růstu důchodců k_t	tempo růstu důchodců
2006	2755	2641						
2007	2910	2822	155	181	1,06	105,63	1,07	106,85
2008	3071	2746	161	-76	1,06	105,53	0,97	97,31
2009	3181	3126	110	380	1,04	103,58	1,14	113,84
2010	3129	3249	-52	123	0,98	98,37	1,04	103,93
2011	3178	3810	49	561	1,02	101,57	1,17	117,27
2012	3191	3757	13	-53	1,00	100,41	0,99	98,61
2013	3195	3811	4	54	1,00	100,13	1,01	101,44
2014	3367	3886	172	75	1,05	105,38	1,02	101,97
2015	3470	3929	103	43	1,03	103,06	1,01	101,11
2016	3572	3757	102	-172	1,03	102,94	0,96	95,62
2017	3581,89	4247,05						
2018	3648,28	4386,20						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 8: Vývoj vydání za odívání a obuv v letech 2006 - 2016

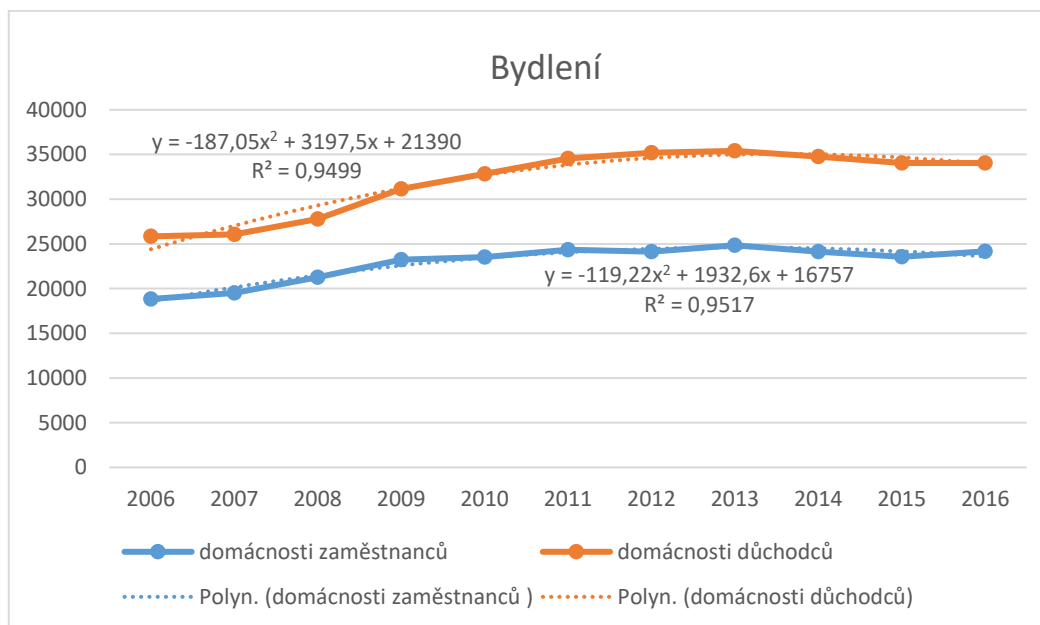
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 9: Vydání za bydlení

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	18840	25841						
2007	19523	26069	683	228	1,04	103,63	1,01	100,88
2008	21267	27780	1744	1711	1,09	108,93	1,07	106,56
2009	23233	31145	1966	3365	1,09	109,24	1,12	112,11
2010	23522	32815	289	1670	1,01	101,24	1,05	105,36
2011	24340	34568	818	1753	1,03	103,48	1,05	105,34
2012	24122	35202	-218	634	0,99	99,10	1,02	101,83
2013	24846	35404	724	202	1,03	103,00	1,01	100,57
2014	24115	34761	-731	-643	0,97	97,06	0,98	98,18
2015	23567	34034	-548	-727	0,98	97,73	0,98	97,91
2016	24175	34063	608	29	1,03	102,58	1,00	100,09
2017	25880,23	37688,43						
2018	26382,24	38641,32						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 10: Vývoj vydání za bydlení v letech 2006 - 2016

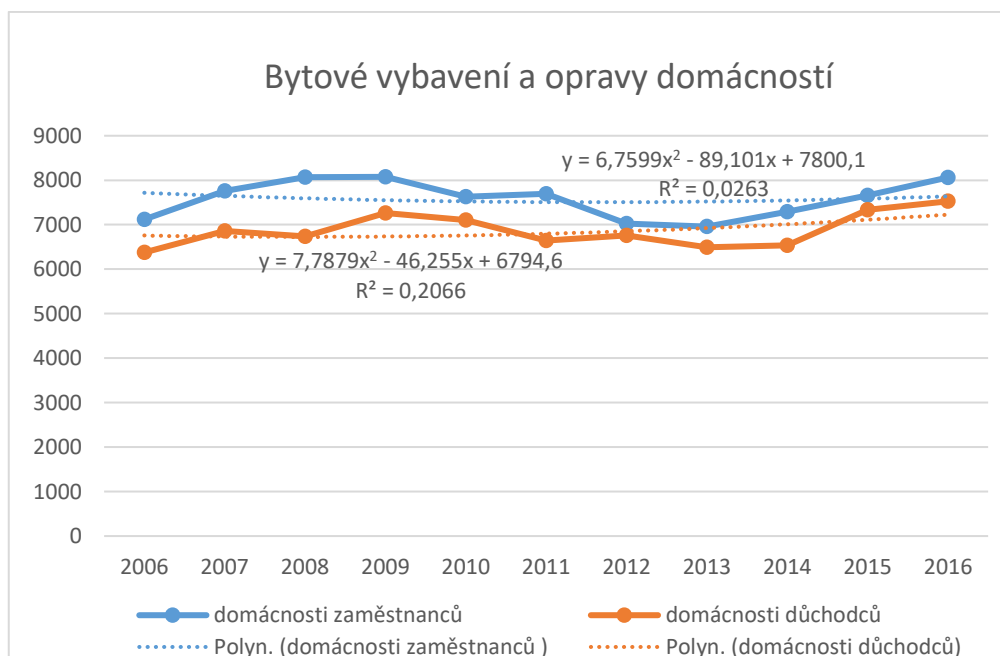
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 11: Vydání za bytové vybavení a opravy

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	7120	6376						
2007	7762	6856	642	480	1,09	109,02	1,08	107,53
2008	8065	6734	303	-122	1,04	103,90	0,98	98,22
2009	8076	7265	11	531	1,00	100,14	1,08	107,89
2010	7629	7103	-447	-162	0,94	94,47	0,98	97,77
2011	7697	6643	68	-460	1,01	100,89	0,94	93,52
2012	7025	6760	-672	117	0,91	91,27	1,02	101,76
2013	6957	6490	-68	-270	0,99	99,03	0,96	96,01
2014	7292	6539	335	49	1,05	104,82	1,01	100,76
2015	7659	7336	367	797	1,05	105,03	1,12	112,19
2016	8059	7526	400	190	1,05	105,22	1,03	102,59
2017	7528,56	7158,47						
2018	7520,58	7205,67						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 12: Vývoj vydání za bytové vybavení a opravy v letech 2006 - 2016

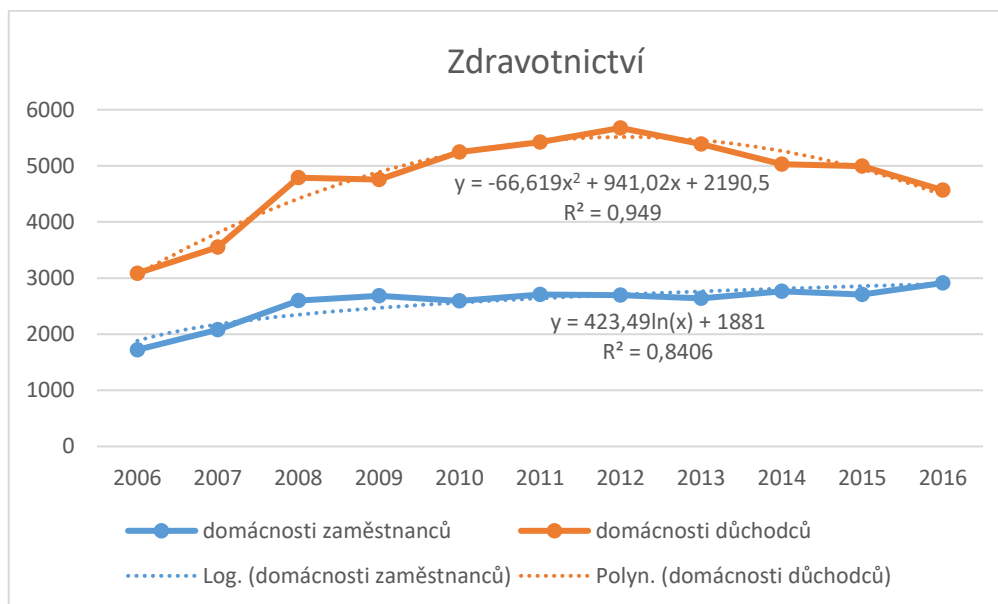
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 13: Vydání za zdravotnictví

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	1721	3086						
2007	2081	3549	360	463	1,21	120,92	1,15	115,00
2008	2596	4790	515	1241	1,25	124,75	1,35	134,97
2009	2685	4754	89	-36	1,03	103,43	0,99	99,25
2010	2595	5246	-90	492	0,97	96,65	1,10	110,35
2011	2707	5423	112	177	1,04	104,32	1,03	103,37
2012	2695	5675	-12	252	1,00	99,56	1,05	104,65
2013	2640	5386	-55	-289	0,98	97,96	0,95	94,91
2014	2763	5027	123	-359	1,05	104,66	0,93	93,33
2015	2708	4993	-55	-34	0,98	98,01	0,99	99,32
2016	2912	4565	204	-428	1,08	107,53	0,91	91,43
2017	3044,30	5621,72						
2018	3125,89	5763,31						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 14: Vývoj vydání za zdravotnictví v letech 2006 - 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

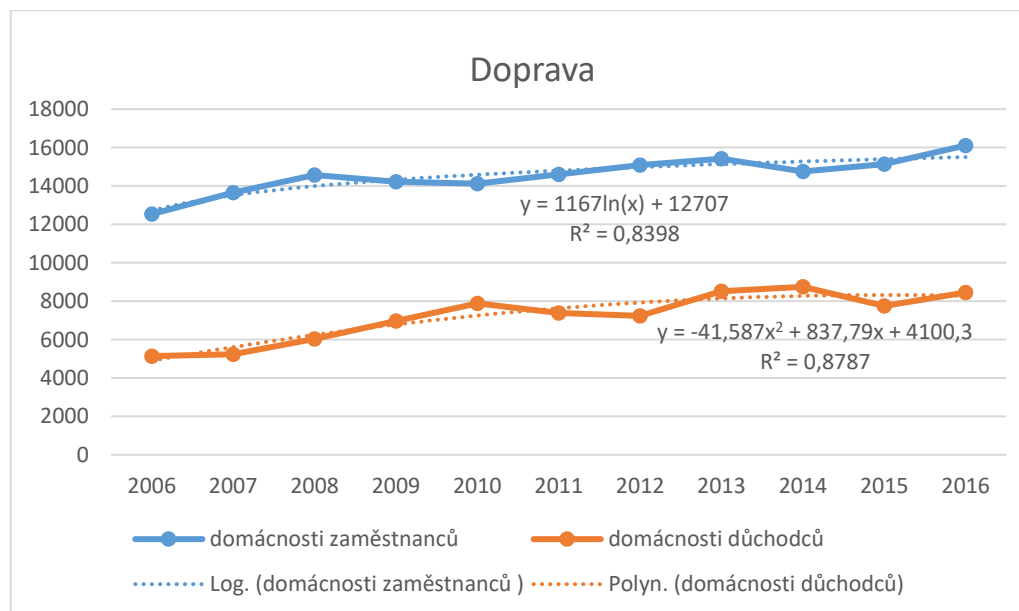

Příloha 15: Vydání za dopravu

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	12536	5140						
2007	13655	5230	1119	90	1,09	108,93	1,02	101,75
2008	14570	6037	915	807	1,07	106,70	1,15	115,43
2009	14220	6968	-350	931	0,98	97,60	1,15	115,42
2010	14123	7889	-97	921	0,99	99,32	1,13	113,22
2011	14596	7385	473	-504	1,03	103,35	0,94	93,61
2012	15090	7228	494	-157	1,03	103,38	0,98	97,87
2013	15419	8516	329	1288	1,02	102,18	1,18	117,82
2014	14756	8745	-663	229	0,96	95,70	1,03	102,69
2015	15132	7757	376	-988	1,03	102,55	0,89	88,70
2016	16108	8459	976	702	1,06	106,45	1,09	109,05
2017	16074,51	9246,47						
2018	16326,25	9585,22						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 16: Vývoj vydání za dopravu v letech 2006 - 2016

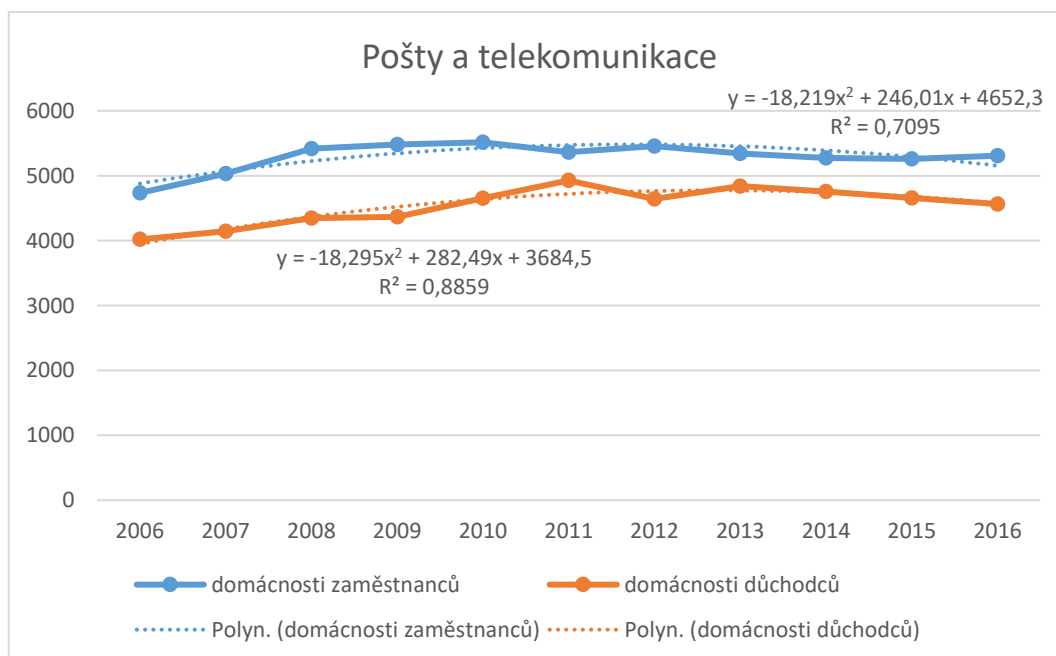
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 17: Vydání za poštu a telekomunikace

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	4735	4019						
2007	5032	4147	297	128	1,06	106,27	1,03	103,18
2008	5419	4347	387	200	1,08	107,69	1,05	104,82
2009	5483	4367	64	20	1,01	101,18	1,00	100,46
2010	5515	4652	32	285	1,01	100,58	1,07	106,53
2011	5364	4927	-151	275	0,97	97,26	1,06	105,91
2012	5459	4642	95	-285	1,02	101,77	0,94	94,22
2013	5344	4839	-115	197	0,98	97,89	1,04	104,24
2014	5272	4755	-72	-84	0,99	98,65	0,98	98,26
2015	5260	4660	-12	-95	1,00	99,77	0,98	98,00
2016	5310	4562	50	-98	1,01	100,95	0,98	97,90
2017	5 454,56	4 915,63						
2018	5 481,94	4 978,59						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 18: Vývoj vydání za poštu a telekomunikace v letech 2006 - 2016

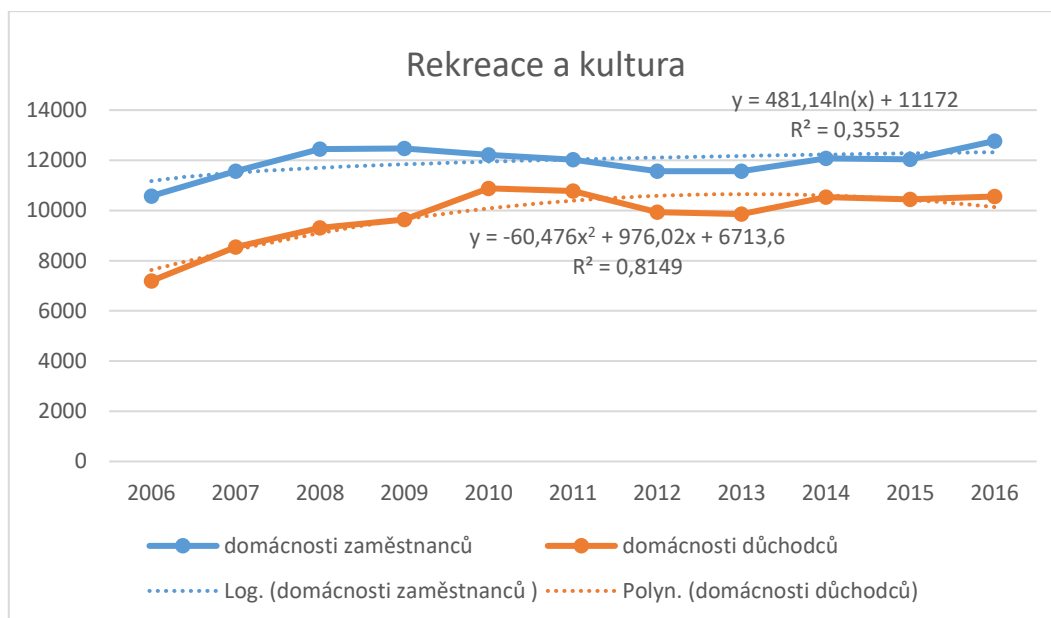
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 19: Vydání za rekreaci a kulturu

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	10577	7194						
2007	11566	8542	989	1348	1,09	109,35	1,19	118,74
2008	12452	9308	886	766	1,08	107,66	1,09	108,97
2009	12471	9644	19	336	1,00	100,15	1,04	103,61
2010	12213	10883	-258	1239	0,98	97,93	1,13	112,85
2011	12020	10781	-193	-102	0,98	98,42	0,99	99,06
2012	11566	9934	-454	-847	0,96	96,22	0,92	92,14
2013	11565	9854	-1	-80	1,00	99,99	0,99	99,19
2014	12082	10532	517	678	1,04	104,47	1,07	106,88
2015	12036	10441	-46	-91	1,00	99,62	0,99	99,14
2016	12768	10553	732	112	1,06	106,08	1,01	101,07
2017	12443,24	11289,67						
2018	12527,47	11539,98						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 20: Vývoj vydání za rekreaci a kulturu v letech 2006 - 2016

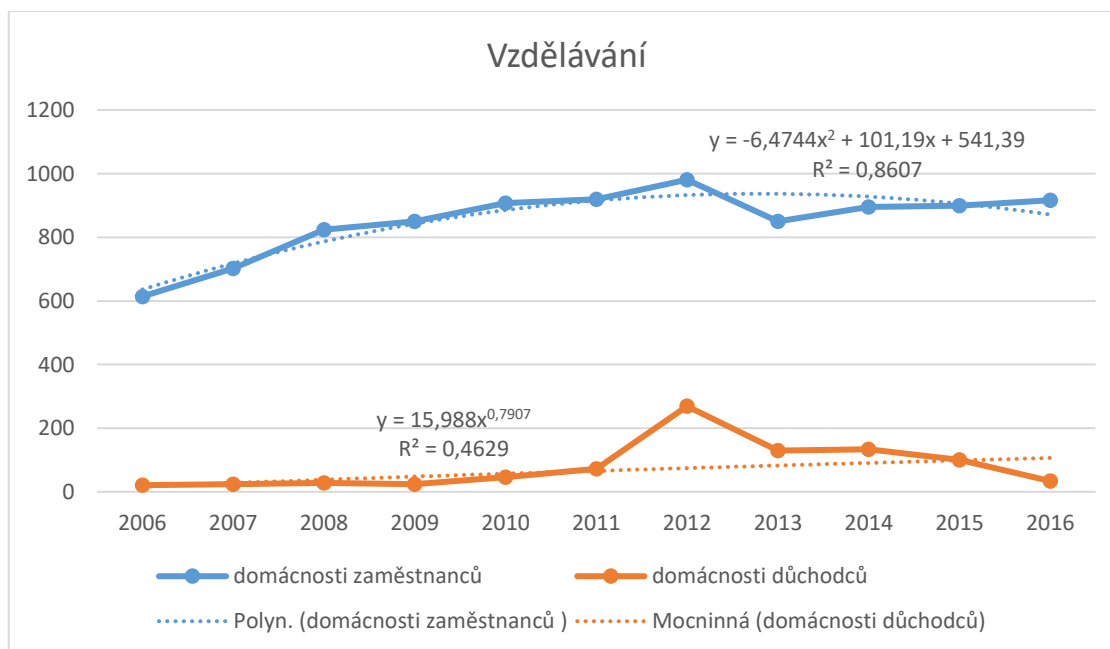
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 21: Vydání za vzdělávání

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koefficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koefficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	614	21						
2007	702	24	88	3	1,14	114,33	1,14	114,29
2008	824	28	122	4	1,17	117,38	1,17	116,67
2009	850	24	26	-4	1,03	103,16	0,86	85,71
2010	907	46	57	22	1,07	106,71	1,92	191,67
2011	920	72	13	26	1,01	101,43	1,57	156,52
2012	981	269	61	197	1,07	106,63	3,74	373,61
2013	850	130	-131	-139	0,87	86,65	0,48	48,33
2014	895	134	45	4	1,05	105,29	1,03	103,08
2015	899	100	4	-34	1,00	100,45	0,75	74,63
2016	916	34	17	-66	1,02	101,89	0,34	34,00
2017	991,73	141,38						
2018	1015,23	151,58						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 22: Vývoj vydání za vzdělání v letech 2006 - 2016

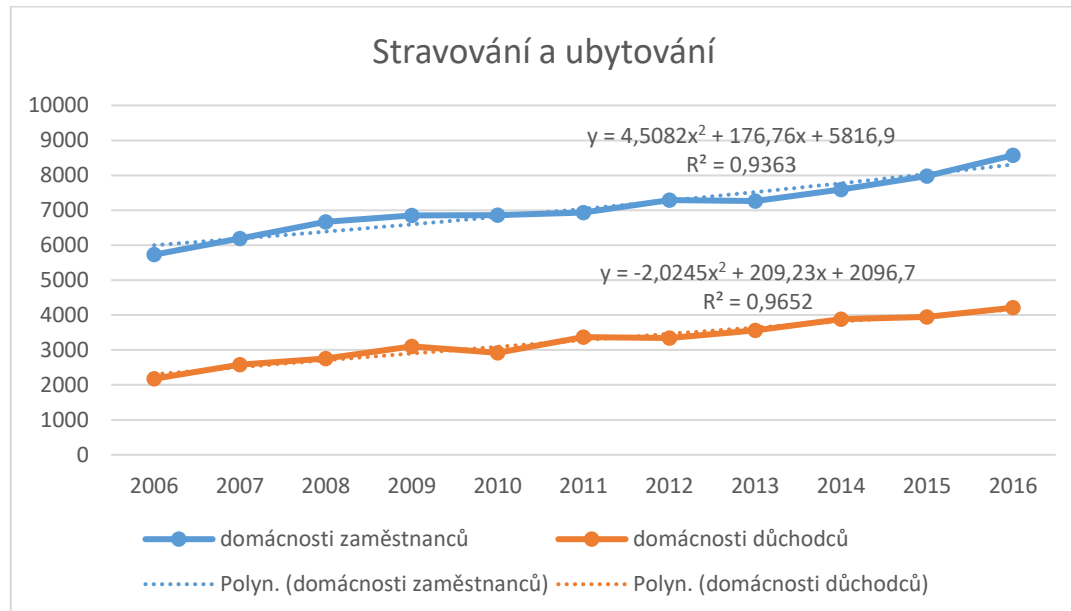
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 23: Vydání za stravovací a ubytovací služby

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	5729	2177						
2007	6192	2578	463	401	1,08	108,08	1,18	118,42
2008	6666	2757	474	179	1,08	107,66	1,07	106,94
2009	6853	3107	187	350	1,03	102,81	1,13	112,69
2010	6862	2917	9	-190	1,00	100,13	0,94	93,88
2011	6931	3373	69	456	1,01	101,01	1,16	115,63
2012	7290	3342	359	-31	1,05	105,18	0,99	99,08
2013	7268	3558	-22	216	1,00	99,70	1,06	106,46
2014	7594	3881	326	323	1,04	104,49	1,09	109,08
2015	7975	3949	381	68	1,05	105,02	1,02	101,75
2016	8573	4209	598	260	1,07	107,50	1,07	106,58
2017	8469,94	4368,53						
2018	8700,80	4553,46						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 24: Vývoj vydání za stravovací a ubytovací služby v letech 2006 - 2016

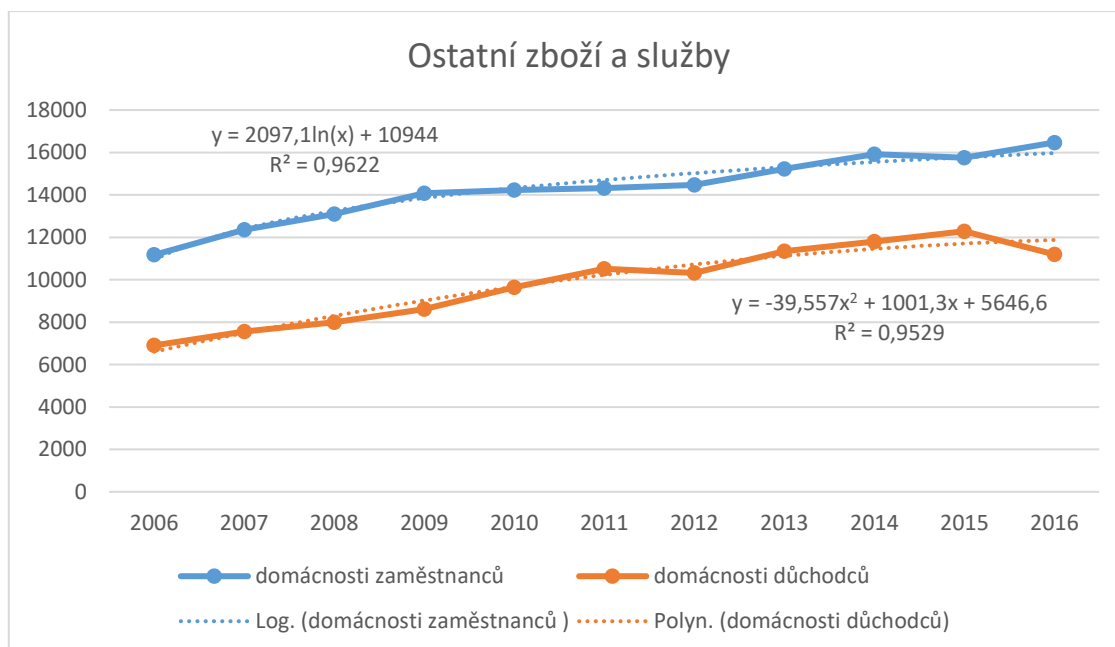
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 25: Vydání za ostatní zboží a služby

rok	domácnosti zaměstnanců	domácnosti důchodců	absolutní přírůstek zaměstnanci dy_t	absolutní přírůstek důchodci dy_t	koeficient růstu zaměstnanci k_t	tempo růstu zaměstnanci	koeficient růstu důchodci k_t	tempo růstu důchodci
2006	11172	6903						
2007	12353	7564	1181	661	1,11	110,57	1,10	109,58
2008	13098	7992	745	428	1,06	106,03	1,06	105,66
2009	14071	8607	973	615	1,07	107,43	1,08	107,70
2010	14230	9642	159	1035	1,01	101,13	1,12	112,03
2011	14323	10522	93	880	1,01	100,65	1,09	109,13
2012	14477	10323	154	-199	1,01	101,08	0,98	98,11
2013	15222	11350	745	1027	1,05	105,15	1,10	109,95
2014	15912	11805	690	455	1,05	104,53	1,04	104,01
2015	15756	12285	-156	480	0,99	99,02	1,04	104,07
2016	16468	11191	712	-1094	1,05	104,52	0,91	91,09
2017	17066,53	12994,73						
2018	17530,92	13521,00						

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha 26: Vývoj vydání za ostatní zboží a služby v letech 2006 - 2016

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování